

BOG NAROD DOMOVINA

EL FORTIN

1981

TABOR je glasilo Zdraženih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticomunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 89.035

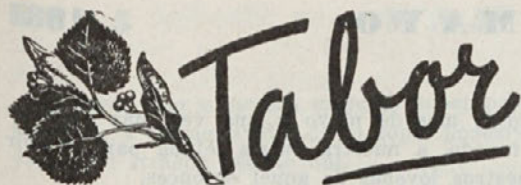
NAROČNINA: Argentina 40.000.— pesov; ostale države: posamezniki 15 dolarjev; letalsko 20 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Iguualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina
Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

SRAMOTA NE BO NIKOLI UMRLA! — Če bi bile resične vse mistifikacije o Sv. Urhu in vsa zlodela slovenskih demobrancev, katere si je v blođnjah nespeh noči zločincev izmislila v svoj zagovor režimovska propaganda, ne bi nikdar odtehtale grozodejstev, ki jih je komunistična partizanska sodrga izvršila nad branilec Grčaric in Turjaka že jeseni 1943 v množičnih zakopih Jelendola in Mozlja, iz katerih šele je kot edina možna posledica zrastle naše dično slovensko domobranstvo, da je potem z zverinskim pokolom teh predanih in razoroženih hrabrih bojevnikov za Boga — Narod — Domovino meseca maja in junija 1945 v gozdovih Roga in drugod širom mučeniške slovenske zemlje dokončno dokazala, kaj je bila njena — „osvobodilna vojna“!

Za poklanimi v Jelendolu in Mozlju jeseni 1943 so ostali samo z ogljem zapisani spomini na vlažnih, mrzlih stenah v kočevskem gradu, kjer so v majhne, temačne celice natlačeni zrlji v oči grozni smrti.

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Mayo-Junio 1981

BUENOS AIRES

Maj-Junij 1981

KO SE OB NOVI OBLETNICI
VETRINJSKE ŽALOIGRE
SLOVENSKEGA NARODA PRVOBORCEV ZA DOSTOJANSTVO
IN SVOBODO ČLOVEŠTVA GLOBOKO KLANJAMO
SLAVNEMU SPOMINU
NIKDAR V BOJU PREMAGANIH JUNAŠKIH ČET
SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA
IN VSEH PROTIKOMUNISTIČNIH BOJEVNIKOV,
OBNAVLJAMO NIKDAR PRELOMLJIVO ZAOBLJUBO, DA
OB NJIHOVEM ŽARKEM VZGLEDU NE BOMO NIKOLI
IN OB NOBENI OKOLNOSTI PRENEHALI
Z BOJEM IN DELOM ZA
BOGA — NAROD — DOMOVINO!

Una vez más estamos en el mes de mayo y una vez más nuestros pensamientos viajan al viejo mundo, a nuestra patria lejana para revivir aquellos días nefastos para nuestros jóvenes de aquel entonces.

Doce mil vidas llenas de esperanzas y de fe han sido aniquiladas por el cruel comunismo. Sin procesamiento legal, sin juicio alguno. Sentenciados a muerte porque creían en Dios, porque eran fieles a su nación, porque amaban a su patria. Traicionados por los Aliados y engañados por aquellos, a los cuales pedían protección.

Sus jóvenes vidas han sido segadas por una sola razón: han tenido suficiente coraje de rebelarse en el momento justo contra el comunismo. Contra ese mismo comunismo de hoy — y que ayer no escatimó ni vidas ni modos de llegar al poder, ese mismo comunismo que ha iniciado la revolución en la hora más difícil de nuestra historia: bajo la — ocupación nazi-fascista.

Los jóvenes honestos se rebelaron contra los crímenes comunistas, contra toda clase de mentiras de los rojos. Esto fue el único y suficiente motivo para el asesinato masivo, para el genocidio cometido por los falsos „libertadores“.

Años, muchos años han transcurrido desde aquel triste mes de mayo de 1945. A pesar de las nuevas tácticas engañosas, a pesar de las dulces voces de amistad y olvido, y a pesar del “diálogo”, con lo cual los tiranos rojos nos llenan ahora los ojos y los oídos todos los días y en cada momento, nosotros no olvidamos, ni podemos olvidar el supremo sacrificio de los que fueron a la muerte por su fe en Dios, porque eran fieles a su Nación, porque amaban a su Patria.

Ellos se sacrificaron por los supremos ideales: Dios — Pueblo — Patria!

Y es nuestro sagrado deber, el deber de todos los combatientes anti-comunistas sobrevivientes, testimoniar siempre y en todas las partes su sacrificio para que no quede olvidado y que éste no haya sido en vano.

Todos los años y en todas las partes del mundo libre, donde habitamos los eslovenos, en el mes de mayo, mes de primavera europea, mes de renacidas esperanzas, recordamos sus siempre valederos ideales y los volvemos a repetir a todo el mundo. Hoy, como ayer y siempre, DIOS — PUEBLO — PATRIA, son, eran y serán los supremos principios de todos los pueblos que desean vivir y progresar en libertad y sin los cuales la vida de una nación está condenada a la esclavitud y a la muerte.

Zopet smo v mesecu maju in zopet potujejo naše misli v našo daljno domovino v starem svetu, da bi zopet podoživeli one, za našo takratno mladino tako strašno usodne dni.

Dvanajst tisoč življenj, polnih upa in vere, je uničil kruti komunizem. Brez zakonskega postopka, brez sodbe. Obsojeni so bili na smrt, ker so verovali v Boga, ker so bili zvesti svojemu narodu, ker so ljubili svojo domovino. Zavezniki so jih izdali in prevarili so jih oni, katere so prosili za zaščito.

Njih mlada življenja so bila požeta iz enega samega razloga: imeli so dovolj poguma, da so se v pravem trenutku uprli komunizmu. Proti temu istemu današnjemu komunizmu, ki včeraj ni čuval življenj niti gledal na način, samo da pride na oblast, temu istemu komunizmu, ki je pričel svojo revolucijo v najtežji uri naše zgodovine: pod naci-fašistično okupacijo.

Poštena mladina se je komunističnim zločinom uprla in zavrnila vsakršne komunistične laži. To je bil edin in zadosten razlog za masivni zločin, za rododomor, ki so ga zagrešili krivi „osvoboditelji“.

Mnogo, mnogo let je preteklo od tistega žalostnega meseca maja 1945. Vkljub novim načinom varanja, vkljub sladkim glasovom prijateljstva in pozabe, vkljub „dialogu“, s čemer vsem nam rdeči tirani sedaj polnijo oči in ušesa, mi ne pozabimo in ne bomo pozabili vrhunske žrtve onih, ki so šli v smrt za svojo vero v Boga, ker so bili zvesti svojemu narodu, ker so ljubili svojo domovino.

Umrli so za najvišje ideale: Bog — Narod — Domovina! Naša sveta dolžnost, dolžnost vseh slovenskih preživelih protikomunističnih borcev, pa je, da vedno in povsod pričamo njih žrtev, da ne bo ostala v pozabi.

Vsako leto in na vsakem koščku svobodnega sveta, kjer prebivajo Slovenci, se zberemo v mesecu maju, v mesecu pomladi, v mesecu obnovljenih upanj in se spominjamo tragedije naše mladine, se spominjamo vedno veljavnih idealov in jih ponovno ponovimo vsemu svetu. Danes, tako kot včeraj in vedno, so, so bila in bodo: BOG — NAROD — DOMOVINA, najvišja načela vseh narodov, ki hočejo živeti in napredovati v svobodi in brez katerih je življenje naroda obsojeno v sužnost in smrt.

.....

Ko je bil „Tabor“ v tisku, nas je vse presunila vest, da je bil v Vatikanu izvršen atentat na svetega očeta, ki je hudo ranjen.

Verniki po vsem svetu v molitvah prosimo Vsemogočnega za hitro okrevanje Janeza Pavla II., žrtve nerazumljivega nasilja.

✠ Primarij dr. Valentin Meršol

Dne 18. februarja t. l. so ob veliki udeležbi tamkajšnje slovenske srenje v Clevelandu vrnila zemlji, kar je po skoraj 87 letih čudežno plodovitega življenja še ostalo od skoraj nezaznatne telesne podobe velikana — primarija dr. Valentina Meršola, čigar spomin je utelešen v sleherniku naše zdomske Slovenije in bo živel v prisotnosti njih še neslutelih potomcev, kjerkoli po zemeljski obli bodo njih priimki ohranjali neizbrisno pričevanje najtežje dobe v žitnosti našega naroda. Zakaj z vso upravičenostjo in utemeljenostjo lahko pustimo zapisano za zgodovino, da so tisoči in tisoči slovenskih brezdomcev in parižev izza majniških dni leta Gospodovega 1945 — postali — Meršolova emigracija.

Popisovati njegovo dolgo življenjsko stezo od rojstva leta 1894 v Radovljici tam pod Triglavom, skozi šolanje ne samo v učnih zavodih, temveč tudi — in predvsem — v življenju, preko njegovega prisilnega romanja za časa prve velike vojne skori orjaško Rusijo do Daljnega Vzhoda in nazaj pod zvezde slovenskega neba, mimo njegovega poklicnega in znanstvenega delovanja, ko je zapustil vrhunski uspeh svoje stroke v sanaciji Makedonije, iz katere je izbrisal tisočletno ujmo malarije, pa do našega strašnega Vetrinja in majhnega grobka v Clevelandu, bi bilo tu nemogoče. Pa tudi potrebno ni. O tem njegovem vdranju skozi čas je že marsikaj ohranjenega; še več pa bo pisalo pravično življenjepisje za sedaj še premnogih prezrtih in zamolčevanih velikih Slovencev.

Primarij dr. Valentin Meršol je to bil! — Bil je veliki Slovenec, ki je v svoji drobni svetni pričujočnosti utelešal orjaškega, vseprevzemajočega Duha treh osnovnih in vrhunskih vrednot človeškega bivanja: **Bog — Narod — Domovina.**

Bil je velik, ker je imel globoko vero in po njej dosledno skušal živeti, kakor je izpričal slovenski svečenik, ko je odprta prst groba čakala, da použije, kar je od orjaka v neznatnem telesu primarija dr. Valentina Meršola bilo njenega.

Bil je velik, ker je narod ljubil v dejanju in tveganju — kot v Vetrinju —, ko so se pozvani potuhnili in se sami izbrisali v nič.

Bil je velik, ker je svoji revni domovini ostal zvest v dejavni ljubezni, ko ga je bogat veliki svet vabil na pirovanje svojih gmotnih postojank, on pa je dvinil svoji krušni zemlji v siromašni slovenski prestolnici.

Primarij dr. Valentin Meršol je bil slovenski velikan, ker je bil velik v svoji drobni skromnosti. — Ko smo hodili brskati v preperete anale, da bi našli pravšnja imena za naše zdomske uspehe, je bil naš resnični poustvaritelj, naš oče v svetu pozabljen v njegovi skromnosti.

Ni namreč zadosti, da smo Bogu hvaležni za vse, kar je ranjki bil in storil za nas! Naša čast sinov in hčera naroda poštenjakov nas nuja, da smo zaradi božje Milosti, ki je navdihovala njegove korake in gmadila

ciklopske moči v njegovo drobceno telo, hvaležni tudi — in predvsem — njemu, ki teh velikih darov ni zavrzel in zapravljal kot premnogi...

Zakaj, če smo, smo Slovenija v svetu zaradi primarija dr. Valentina Meršola. — **Smo Meršolova emigracija!**

Če mu v nobeni naši ustanovi nismo za življenje in trpljenje z nami znali postaviti primerne spomenika naše hvaležnosti, pa ga bo z našimi doživetimi molitvami v slavo večnosti spremljalo to dejstvo, ki ga nikdar nihče ne bo mogel izbrisati; zakaj zapisano je s krvjo naših mučencev iz Vetrinja!

TABOR

ZA ZGODOVINO

ODSLOVLJEN DELAVEC

Zdomski zapisi dr. Stanka Kocipra
(Nadaljevanje)

Dne 29. maja 1945 zjutraj so se vetrinjski odposlanci vrnili. Ker se je njihov avtomobil pokvaril, jih je odpeljal Viktor Trček z avtomobilom dr. Hacina.

General Rupnik je naprosil Nika Jeločnika, da jih je spremljal. Jaz sem bil potreben v Millstatu, če bi se vrnil divizionar; Niku Jeločniku pa je general naročil, da se natančno pouči o dogodkih v Vetrinju.

Ze dopoldne sem šel h Capt. Corbettu poročat, kar smo zvedeli o Vetrinju, in ga prosil za obvestila, če bi jih imel kaj on o usodi domobrancev. Nisem mogel razbrati, ali mi hoté ni hotel dati nobenih informacij, ali zares o Vetrinju ni vedel ničesar, kakor je zatrjeval.

Spomnil sem ga tudi na pismo, ki ga je gen. Rupnik pisal gen. Arbuthnotu dne 22. maja 1945. Pokazal sem mu kopijo tega pisma, ki sem jo imel s seboj. Capt. Corbett se je takoj telefonično zvezal z adjutantom štaba. Kaj so govorili, žal, takrat še nisem razumel... Capt. Corbett pa mi je odgovoril, da je gen. Arbuthnot po pismu že postopal. Ne vem pa, ali je sam Capt. Corbett ali kateri drugi izmed navzočih častnikov s svinčnikom napisal na mojo kopijo tega pisma sledeče:

Gen. Arbuthnot already has copy of this (IC)

Gen. Arbuthnot že ima kopijo tega pisma (IC) 1)

Zvečer sta se Viktor Trček in Niko Jeločnik vrnila iz Vetrinja. Je-

1) Grafologom v slučaju potrebe ne bo težko ugotoviti, kdo izmed takratnih štabnih častnikov 78. divizije „Battleaxe“ je to napisal.

*Given without already has
copy of this*

Grossegg, May, 22, 1945.

Sir,

I beg to inform you, as you know in Viktring near Klagenfurt is greater contingent of Serbians and Slovenes belonging to anticommunist royal Army and civil refugees from Yougoslavia.

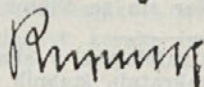
For maintain the discipline, order, and military capacity of these soldiers and other people I ask you, Sir, to be so kind and intervene that the competent English Command put a higher English officer for Commander of Camp, whose task should be to get acquaintances with the conditions of the troops and the civil refugees.

I ask you also to call the two actual commanding officers, i.e. the Serbian lieutenant-colonel T a t a l o v i ć and the Slovenian major R u p n i k and the English interpreter captain of frigate P o d h o r e k ý to the competent English Command and to interrogate them about all necessary.

I shall be also very obliged to you, Sir, if you will arrange that my secretary Dr. Stanko K o c i p e r get an allowance for travelling and an allowance for use of autocar, valid as well for him as for two companions and the chauffeur.

Many thanks and remain

Yours faithfully

Lieutenant-general.

dro poročanja Nika Jeločnika je bilo, da je med vojsko sicer vladalo ne-prikrivano in glasno nerazpoloženje proti političnemu vodstvu in poveljstvu, ker ne eno ne drugo vojakom ni povedalo nič gotovega, da pa so v bistvu vendarle vsi častniki in vojaki, med katerimi se je pomudil, **verovali, da odhajajo v Italijo.**

Če je torej vladalo takšno naziranje v Vetrinju, na licu mesta, kjer so vendar imeli na razpolago zadosti ljudi in drugih tehničnih možnosti, da bi **lahko dogodke držali pod svojo popolno kontrolo**, kaj naj bi spričo poročil in že znanih okolišnosti mislili mi v oddaljenem Millstattu?

Niko Jeločnik je prinesel nekatere Vukove stvari, da mu jih ne bi slučajno pred transportom odvzeli, in pismo, ki mu je priključila svoje vrstice tudi žena Zinka.

Dragi tata, mama in vsi naši!

Najlepša hvala za oba pisma, vesti so namreč vedno dobrodošle.

Pri nami je odšel že velik del moštva (4. in 3. polk, art. divizion, tehnični btjon.). Jutri 30. V. 45 pride moj (2. polk) na vrsto za transport. Kam in kako seveda še ni znano. Tukaj ostane še 1. polk ppolkovnika Cofa in Komanda „Ljubljanske divizije“ z generalom Krenerjem, ter civilno taborišče.

Osebnost sem misljenja, da papir mora še počakati po strani, dokler se ne razjasni položaj S.N.V. (Slovenske narodne vojske). In da se ne bi zgodilo, da pride on v neki logor med nas kakor je to bilo v Gonarsu, kajti leta mu ne dovolijo več take eksperimente.

Pisal bi vam veliko, ampak me nadležnosti oko pripravljanja za potovanje ter neizvestnost, v katero gremo, vedno vrže iz koncepta, tako da nikakor ne morem zbrati misli.

Zinka se isto grize, ker ni imela priložnosti, da pride do vas in če ne bi jutri potovali bi sigurno danes smuknila do vas. Jaz sem 25. V. že imel dovoljenje za obisk pri vami ampak me je Lavrič nasamaril, tako da nisem prišel do vas. 2)

Bojim se, da nam bodo pri transportu oduzeli še tisto kar pri sebi od stvari imamo ter vam bom nekaj poslal v varstvo z prošnjo, da nam po urejanju razmer spet stvari da-

-
- 2) Mogoče, mogoče... bi se tudi v Vetrinju marsikaj drugače izteklo, če tisti nesrečni Lavrič Vuka Rupnika ne bi „nasamaril“ in bi se takrat oče in sin, ki je razpolagal takrat bolj kot kdaj koli z zaupanjem med vojsko, srečala in v osebnem stiku vse presodila...
-

Odtis duplikata pisma gen. Rupnika z dne 22. maja 1945, na katerem je častnik štaba angleške divizije lastnoročno potrdil, da ga je gen. Arbutnott že imel.

ste, če pa ne bo nikako mogoče da ih seboj transportirate, dajte ih vsaj v varstvo kakim dobrim znancem za pozneje.

Sprejmite mnogo pristržnih pozdravov in poljubčkov od vašega

Vuka

29. V. 45, Vetrinje

Pripis Zinke Rupnikove:

Dragi moji, zelo sem si želela in veselila, da se vidim z vami, ko vendar ni tako daleč, pa izgleda, da nova pot že stoji pred nami. Po pravici povedano se že z njo silim, da še naprej prenašam vse to, in neštetokrat se spomnim na mamine besede, 3) kaj se pravi biti begunec. Tu smo živeli pod zelo primitivnimi prilikami in, če bo v Italiji tako, se bom morala odvojiti od Vulčka. Težko mi je s hrano, ki je večna konzervirana in mi po malem že prihaja koprivnica. Tudi so naju že obiskale uši in slične take prijetnosti. Po svoje je vse to vendar tudi pestro in zanimivo, zlasti, ko tako visimo na nitki. Kaj posebno mori, je to, da imajo naši „predstavniki“ tako „sijajne“ zveze in so nam tako lepo zaigrali. Gospod Podhorski nam mnogo koristi, ker je edini, ki pri Angležih reprezentira. Gospa mu je bolna in ne vem, ali tudi potujeta. Mnogo sem že mislila, da pridem k vam in pustim, da gre Vulček sam naprej, a jaz potem, ko zvem kako in kaj. Sedaj izgleda, da grem vseeno kar z njim, pa bilo kako bilo. Pisala bi še mnogo, mnogo, še raje pa se videla z vami in sedela med vami. Kar na jok mi gre, da smo takole razkropljeni in Bog kje in kedaj se bomo videli. Želim vam mnogo lepega in dobrega, kolikor nam bo še dano, kakega plačila tega sveta se nam pa tako ni nadejati. O intrigah in vlogah raznih ljudi ne bom pisala, to vam bodo povedali obiskovalci. Po možnosti bomo gledali, da ostanemo v zvezi z vami. Skušam o vsem čim manj misliti. Toplo in pristržno poljubljam vse. Na skorajšnje veselo svidenje. Ljubi vas vaša Zina.

Konec maja 1945 — 15.45 h.

P. S. Pošiljam: pisalni stroj, računski stroj, radio aparat, do-gled, busolo, sekcije, in nekaj za pojedsti (4 konzerve, zavoj cvibaka). Prosim vas, da nam to ja shranite, ker razen tega in obleke na nas nimamo nič več. Mnogo poljubov

Vuk

Temu pismu je bil priložen tudi prepis v slabi nemščini onega lista, ki ga je po pripovedovanju naših sinočnjih obiskovalcev iz Vetrinja (ku-

3) Misli na svojo taščo go. Olgo Rupnikovo, ki je bila ruska begun-ka pred boljševizmom.

rat npor. Polda idr.) neki nižji oficir potisnil v roke gen. Krenerju, ko se je šel že po prvem transportu domobrancev na poveljstvo angleške brigade (iz lista pa je razvidno, da je bila v resnici divizija) pozanimat o njihovi usodi, in ki se v prevodu glasi:

Generalmajor Murray, poveljnik 6. britanske oklopne divizije generalu Slovenskega domobranstva Krennerju.

1. Dano mi povelje pravi, da je treba vašo skupino z železnico postaviti ob določenih časih na določene postaje.

2. Nisem bil poučen o cilju vlakov in sam o tem ne vem ničesar. To se me v ostalem ne tiče.

3. Povelje pravi nadalje, da je treba ta prevoz, v kolikor je to človeško mogoče, izvršiti brez uporabe sile.

Nameravam ta povelja izvršiti in bom izredno obžaloval, če bi moral pri tem uporabiti silo.

4. Kot vojak izvršujem to povelje, ki mi je bilo dano od višjega mesta.

Kot vojak mi morate biti vi sami pri tem v pomoč. 4)

Niko Jeločnik je iz Vetrinja prinesel tudi prepise dveh mobilizacijskih pozivov, o katerih nam je govoril že Slavko Krek in so ju potrdili tudi naši sinočnji obiskovalci. 5)

POVELJSTVO SLOVENSKE NARODNE VOJSKE

26. maja 1945

Vetrinje

P o z i v

Častniki, podčastniki in vojaki, ki se zadržujejo med civilnim prebivalstvom, se pozivajo, da se danes dne 26. maja 1945 do 18. ure javijo adjutantu I. polka, če so služili v Slovenskem domobranstvu, oziroma adjutantu IV. polka, če so služili na Gorenjskem.

- 4) Zaradi zavezniške sodne prakse po drugi svetovni vojni, ki je prinesla mnoge novelizacije v dotedanje meddržavno vojno pravo in v dotedanje meddržavno pravno prakso, si je treba to povelje, ki bo šlo v slovensko in preko nje v svetovno zgodovino, dobro zapomniti. To povelje pomeni namreč smrt 12.000 slovenskih mož in fantov, ki so bili razoroženi in brez odpora predani Titovi morilski sodrgi. Pomeni namreč soudeležbo in sokrivdo pri pokolu 12.000 ljudi. Zavez. sodna praksa in mednarodni dogovori po drugi svetovni vojni so namreč poslali na vislice in pred puškine cevi premnoge premagane nemške podrejene častnike in celo podčastnike, ki so kot vojaki izvrševali povelja, ki so jim bila dana z višjih mest, in so zaradi tega po zavezniškem pravnem tolmačenju postali — vojni zločinci... — To pomeni...?
- 5) Nekoliko pozneje mi je že v begunskem taborišču v Spittalu Ludvik Potokar dal fotografije teh dveh pozivov, ki sta visela v taborišču v Vetrinju, da sem lahko preveril točnost prepisa.

Adjutantu I. polka naj se javijo tudi vsi tisti, ki so služili preje na Primorskem.

Po sklepu Narodnega odbora za Slovenijo se pozivajo, da vstopijo v Slovensko narodno vojsko tudi vsi sposobni moški od 18—40 leta starosti, ki so za vojaško službo sposobni in zdravi. Vstop v Slovensko narodno vojsko naj smatra vsak za svojo narodno dolžnost.

Kdor bo ostal v civilu, mora nujno računati, da ga bodo Angleži poslali kam na delo, ne bo pa mogel nihče odločati o tem, kam bo šel na delo. Vsak bo zato mnogo več koristil naši slovenski stvari, če vstopi v Slovensko narodno vojsko.

Prijave civilistov sprejema prijavni urad na dvorišču gostilne „Schlosswirt“ za gradom danes 26. maja od 14.—18. ure.

Zastopa poveljnika
pomočnik, polkovnik
Mirko S. Bitenc, l. r.

Drugi poziv pa se je glasil:

Poveljstvo Slovenske legije
26. maja 1945
Vetrinje

P o z i v

Poveljstvo Slovenske legije poziva vse svoje člane, da se javijo pri kapetanu Žitniku zaradi vstopa v Slovensko narodno vojsko.

Vstop v SNV je za članstvo SL obvezen.

Prijave danes popoldne od 14.—18. ure.

Poveljnik, polkovnik:
Mirko S. Bitenc, l. r.

O p o m b a :

Za vse prijavljence je jutri 27. t. m. ob 9. uri zbor na dvorišču gostilne „Schlosswirt“. Kdor se ne bi danes prijavil, se bo lahko na zbornem mestu. 6)

-
- 6) Še danes, ko za zgodovinarja citiram ta dva poziva, mi dobesedno zastaja dih. — Na kaj, za božjo sveto voljo, je nesrečni Mirko Bitenc oslanjal ta korak? Dva dni po odhodu Srbov, ko bi obveščevalni odsek poveljstva SNV moral že natančno vedeti za njihovo usodo! Pa še celo v brk temu, da „na vse pismene prošnje in ustne intervencije ni bilo nobenega odgovora od višjih vojaških oblastí,“ kakor poroča dr. Valentin Meršol! Kako je mogel Narodni odbor kot vrhovna in odgovorna slovenska inštanca to dovoliti ali vsaj prezreti — kaj šele skleniti! — Ta dva poziva namreč predstavljata usodni višek v vzročnem kompleksu psiholoških osnov domobranske tragedije! Kdo bi pač mogel mobilizirati ljudi za pohod v množično smrt?! Resno dvomim, da je Miha Krek poznal ta dva poziva, ko je pozneje na splošno odobril in prevzel odgovornost za vse korake 3. majskega Narodnega odbora...

To je bilo zadnje, kar smo prejeli iz Vetrinja.

Potem smo se zopet znašli v gostem vzdušju nesigurnosti.

Dne 30. maja 1945 je kurir prinesel generalu Rupniku listek ruskega majorja Genadyja Grinjeva, ki nas je pred dnevi zapustil, da bi se priključil ruski protiboljševiški armiji, katero naj bi Angleži znova oborožili...

Vsebina listka se v slovenščini glasi:

29. 5. 45

Gospod general!

Evo, preko naših prijateljev se Vam javljam na potovanju skozi Spittal.

Grem v smeri Celovca, kjer se nahajajo naši, in kjer je, kakor slišim, tudi Vuk.

Priporočil bi Vam, da čim prej pridete in se vključite v skupino Janačkovića.

Ne verjemite mnogo obljubam generala, s katerim se boste sestali — spoznali smo ga.

Vaš

Genady. 7)

Dne 1. junija 1945 sta se vrnila iz Vetrinja časnika Slavko Skoberne in Bergant.

Povedala sta nam, da je v Vetrinje pribežal dr. Janez Janež, ki se je rešil iz Pliberka, kjer so Angleži predajali domobrance komunistom...!

V VETRINJU SEDAJ NI NOBENEGA DVOMA VEČ, DA SO ANGLEŽI VSE DOMOBRAVCE IZROČILI KOMUNISTOM!!!

In vendar naj bi po pripovedovanju obeh istočasno Mirko Bitenc, ki je še 26. maja 1945 domobrance torej mobiliziral za odhod v smrt, imel zadostno porcijo takšnega razpoloženja, da je ob krepki podpori nekega inž. Koširja baje izjavil: „Rupniku in vsem njegovim sodelavcem ne preostaja nič drugega, kot da se poskrijejo v mišje luknje, ker je že vse preskrbljeno, da jim pravična kazen ne uide...“

Hic salta! —

Ob poročanju Slavka Skoberneta, da o izročitvi domobrancev ne more

- 7) V resnici sta si takrat z rusko, po večini staroemigrantsko protiboljševiško armijo svetovno znanega belogardijskega generala in pisatelja Krasnova — in tudi z njegovo osebno usodo — angleška kraljevska armija in preko nje ves angleški narod na polju ob Dravi pri Lienzu na Vzhodnem Tirolskem tako krvavo oškropila čast, da tega madeža ne bo mogoče nikdar več in z ničemer oprati. V luči svetovne obrambe proti komunizmu, ki jo je pozneje angleški narod zopet prevzel na vodilnem mestu, je ta madež postal še bolj kričeč. Iz njega kričijo z grozo napolnjeni pogledi in stoki ruskih žena in otrok, ki so jih stiskali angleški tanki... — Je pri tem bil zares udeležen generalmajor R. K. Arbuthnott CB, CBE, DSO, MC...? —

biti nobenega dvoma več, je general Rupnik prebledel. Glava se mu je zatresla, oči so se mu v hipu napolnile z žgočo vlago.

„Moj Bog...! —“

Stisnil je ustnice, roke je zaril v brado in se sesedel na klop. Samo strmel je predse...

Ko je gen. Rupnik dobil potrdilo o izročitvi domobrancev, je dotlej stasiti, mladeniški vojak v trenutku postal — starec.

Še nikdar v življenju nisem videl, da bi se lahko tudi fizionomija človeka v enem samem trenutku tako spremenila. Mož, ki je sedel pred nami, ni bil več oni stasiti, večni mladenič Rupnik. Pred nami je bil vase pogreznjen — starec! Ves junaško zadrževani strah za usodo njegovih fantov-domobrancev, vsa razjedajoča skrb zadnjih let za slovenski narod, vse neprespane noči, tolikokrat prezrti obzir tudi na neizbežne, fizične potrebe, zaradi doživete, nesebične ljubezni do slovenskega naroda tolikokrat žrtvovana osebna čast, vsi tolikokrat zaradi mučenega naroda prenapeti živci so pobrali svoj račun...!

Vsi naši poizkusi, da bi. Skobernetovo poročilo mogoče le še kako drugače tolmačili, so bili zaman!

Zaradi pomanjkanja enega samega, pa čeprav še tako neznatnega pametnega razloga, ki naj bi opravičil ta zgodovinski zločin nad slovenskim narodom, je bila resnica v vsej nerazumljivosti tem strahotnejša.

Tisoče slovenskih mož in fantov, tisoče mladik naroda, ki šteje samo ubogi milijon in pol duš, je veliki angleški narod, ki si je prilastil odliko, da čuva nad svobodo Evrope, poslal v komunistično smrt, ker so zaradi tolike ljubezni do svoje domovine navzlic izrednim okolnostim, ki jim jih je vsilila zavožena svetovna politika, na katero niso imeli vpliva, že tudi branili Evropo, pa tudi angleški imperij pred navalom komunističnega satanizma!

On, ki je krmaril usodo malega narodiča skozi smrdljivo, sramotno umazano valovanje časa, on, ki je hotel tudi umreti skupaj s temi mladikami izkrvavelega naroda, pa mu je vsiljiva zaslepljenost nekaterih, ki so bili preko svojega zdravega razuma zaljubljeni v Angleže, še to preprečila, je bil strt... Po sili odvržen iz občestva slovenskega mučeništva!

Ko mu je nekaj trenutkov za tem bivši tiskovni referent na nemškem propagandnem uradu v Ljubljani Mitterhammer preko dr. Lovra Hacina svarilno sporočil, da je beograjski radio poleg Ante Pavelića (!) zahteval tudi takojšnjo izročitev generala Milana Nedića in generala Leona Rupnika, je mirno, premišljeno rekel, ne da bi pokazal le trohico ihte:

„Oh, naj me kar izročijo! Če so zares izročili moje domobrance, potem je moje mesto pri mojih fantih! —“

Vsakomur, ki je generala Leona Rupnika poznal po značaju in pravilno vrednotil njegovo delo, je bil ta odgovor povsem razumljiv in logičen...

To je bil odgovor poveljnika, ki ve, da je usoda njegove vojske njegova usoda!

Ta isti dan pa so „Kärntner Nachrichten“ (št. 16, 1. 6. 1945), ki jih je izdajala P. W. B. 8 Army (Propagandna služba 8. armade) v Celovcu, prinesla sledeče uradno poročilo angleške vojaške vlade za Koroško:

„Prizadevanjem vojaške vlade se je posrečilo odpraviti v Italijo 12.280 'preseljenih oseb', in sicer 8.480 oseb iz Celovca in 3.800 iz Beljaka.“

Kako je pač mogoče imenovati to poročilo spričo dejstva, da te dni angleške vojaške oblasti tisočev slovenskih protikomunistov niso odpeljale v Italijo, ampak v gotovo že pripravljene množične grobove in brezna Titove komunistične sodrge v Jugoslaviji? — Pravičen izraz za to naj najde bogati angleški jezik! —

Poznejši pripis (l. 1951-52):

Vse to se je zgodilo, ko je stal na čelu velikega in plemenitega angleškega naroda, ki je znal stoletja nuditi toplo streho vsem preganjanim in zatočišču išočim in ki je tolikokrat znal slavno stati tudi na mrtvi straži svobode, veliki politik 20. stoletja Winston S. Churchill. Tisti že za življenja toliko opevani Winston S. Churchill, ki je bil kot takratni prvi lord admiralitete usodno udeležen že pri komunistični revoluciji v Rusiji, ki pa si je potem, ko so bili drugi pobiti ali vsaj prisiljeni v molk, zopet prilažil slavo prvega in najbolj glasnega klicarja vseh evropskih narodov na skupno borbo proti svetovni komunistični zločinstvenosti!

Ne prisvajam si pravice, da bi vrednotil zgodovinski lik tega moža. Toda nekatere močno osenčene poteze njegove podobe bodo pred zgodovino začrtali milijoni zadušeni pod težo komunističnega nasilja, stotisoči izkoreninjenih evropskih brezdomcev, pa tudi 12.000 izdanih mladih herojev malega slovenskega naroda!

Nad njegovim pajdašem iz Amerike, Franklinom D. Rooseveltom, ki je toliko časa veljal za nedotakljivo avtoriteto politične vsevednosti in mo-

drosti, je tudi sam narod Združenih držav že kaj kmalu izrekel svoje mnenje, ko je moral tako krvavo plačevati račune njegovih ceh s poglavarjem zemeljskega pekla — Stalinom. In to mnenje je Rooseveltovo vzvišeno podobo postavilo v strahotno osvetljenje!

Če pa je bila angleška politika sposobna, da je še leta pozneje, ko so Združene države Severne Amerike že preklele Rooseveltovo državniško „modrost“ in že dejansko stale v prvi liniji obrambne fronte proti svetovnemu komunizmu, tem ameriškim podvigom postavljala cokljo, bi Winston S. Churchill tudi že za časa Rooseveltove prokomunistične ere lahko evropskim narodom prihranil marsikatero grozo povojnih let v senci komunistične pošasti. Tudi nedvomno veliki retorik in še večji sofist Winston S. Churchill ne bi namreč nikdar mogel zanikati dejstva, da za časa njegovega vodstva med vojno britanski imperij ni bil nikdar manjša sila in manj močan in ni imel manj vpliva kot takrat, ko je angleška politika npr. zaradi nekaj beličev v Hong Kongu znala metati polena pod noge ameriškim nastopom proti komunizmu na Daljnem Vzhodu...

Pod vladavino istega Winstona S. Churchilla, ki je z vsem retoričnim sijajem znal deklamirati tako vzvišene ode o večnih vrednotah človeških pravic in svobode, pa so angleške vojaške oblasti na Koroškem s prevaro in na silo poslale nad 12.000 slovenskih protikomunističnih herojev v žrelo najbolj nečloveškega in najbolj tiranskega, patološko zločinskega stalinističnega komunizma, kakršna je takrat bila Titova — strahovlada!

In to takrat, ko je po porazu Nemčije, ki je dotlej navzlic vsem topoglavin ekscesom vendarle stala na čelu evropskih narodov v boju proti svetovni komunistični zaroti, to vodstvo že prešlo — vsaj še tokrat!! — na Veliko Britanijo in tudi na Winstona S. Churchilla samega!

Najbolj grozno pa je to, da si je velik delež pri tem naložila tudi lahkomiselnost in naivna lahkovernost nekaterih slovenskih ljudi...

T. S.

NOVI MARIBORSKI ŠKOF

Kakor je znano, je lani meseca novembra papež imenoval dr. Krambergerja za novega rednega škofa v Mariboru. Zgodilo se je torej, da je pri tem imenovanju papež obšel in pustil ob strani dosedanega pomožnega škofa Grmiča. Običajno pa je v takih primerih, da pomožni škof postane pozneje tudi redni škof. To se v Grmičevem primeru ni zgodilo.

Razlog za ta papežev korak je gotovo v tem, da je Grmič v toliki meri predan komunističnemu režimu, da popolnoma nekritično sprejema in podpira vsako komunistično politiko; tudi tako, ki je na škodo Cerkve in verskega življenja.

Da je bil Grmič za časa prejšnjega papeža postavljen za pomožnega

škofa, predstavlja vsekakor eno izmed hudih napak prejšnje vatikanske politike. Grmičev primer ni bil osamljen. Tudi na češkem in madžarskem so bili v tistem času postavljeni na visoka cerkvena mesta ljudje Grmičevega kova, ki na to mesto prav gotovo ne spadajo. Vatikan je mislil, da bo s takimi koraki, s popuščanjem komunistom in z diplomacijo dosegel gotove cilje. Danes vemo, da Vatikan svojih ciljev ni dosegel. Na popolno zgrešenost take politike je že takrat opozarjal pokojni madžarski kardinal in mučenec Mindszenty. Njegova svarila so ostala tedaj brezuspešna, kakor glas vpijočega v puščavi.

Značilno je, da je škof Grmič javno pokazal nezadovoljstvo ob imenovanju dr. Krambergerja za rednega škofa Maribora. Grmič je takoj odložil vse svoje službe in se demonstrativno ni udeležil slovesnosti posvečenja novega škofa. Veliko nevoljo je bilo opaziti tudi na državnem vodstvu republike Slovenije, kar je bilo nedvomno v skladu s centralnim vodstvom v Beogradu. Treba je namreč vedeti, da je slovensko komunistično vodstvo z vsemi silami delalo na tem, da bi bil za rednega škofa imenovan Grmič.

Grmič je glede imenovanja novega škofa podal tudi nekaj izjav, ki jih je objavilo časopisje v domovini. Med drugim je izjavil sledeče:

„Nedvomno je pri tem igrala glavno vlogo emigracija, politični emigranti. Ti ne morejo trpeti, da sem po prepričanju, političnem prepričanju, socialist, česar nisem nikoli prikrival. Odločitev za socializem in za socialistične vrednote, torej tudi za socialistično ureditev Jugoslavije, izvira iz mojega verskega prepričanja.“

K tej izjavi je treba pripomniti sledeče: Grmič namenoma ne razlikuje dvoje popolnoma različnih stvari, se pravi na eni strani demokratski socializem, ki trpi poleg sebe še druge demokratske stranke, na drugi strani pa totalitarni socializem, imenovan tudi komunizem, to je enopartijski sistem, kjer je vsa oblast v rokah komunistov, ki pridejo na oblast z masovnimi zločini in ki zato zatrejo v kali vsako svobodno izražanje in politično udejstvovanje.

Mi emigranti smo proti komunizmu, to je totalitarnemu socializmu, za katerega se navdušuje škof Grmič. Noben demokrat, še manj pa kristjan, se za tak socializem ne more navduševati, ker je ta sistem prvič nedemokratski in nasilen in drugič tudi ateističen; se pravi, njegov cilj je, da izgradi v daljšem roku nekaj generacij popolnoma ateistično družbo, ki je njegov vzor.

Treba je še poudariti, da škof Grmič dobro ve za masovni pokol ljudi l. 1945 s strani tistih, ki so še danes doma na vseh vodilnih mestih. Grmiču so bili z naše strani dostavljeni vsi podatki in podrobnosti o tem največjem zločinu, kar ga pozna tisočletna zgodovina slovenskega naroda.

Če škof Grmič pravi, da se je odločil za tak sistem iz verskega prepričanja, potem je ta njegova izjava — popoln nesmisel!

N. F.

SEDEMNAJST LET POTE M...

Obžalujemo, da smo pričujoči prispevek našega dopisnika prejeli prepozno; sicer bi ta „glas iz naroda“ priobčili namesto naše pripombe na str. 96 prejšnje številke. — Op. ured.

Preteklo leto je TABOR DSPB posvetil stoletnici rojstva ustanovitelja in vrhovnega poveljnika slovenskega domobranstva gen. Leona Rupnika. Veliko lepih in tehtnih besed je bilo zapisano o njem na straneh našega Tabora; pa tudi clevelandska Ameriška domovina je z lepim člankom generalu-domobrancu izkazala čast, ki jo je pokojni zaslužil.

Ni se ga spomnila za to priliko buenosaireška Svobodna Slovenija. — Nekoč je namreč g. Miloš Stare zapisal, da Rupnikovega zadržanja-obnašanja tedaj ni razumel. — Ga tudi še danes — štiriintrideset let po njegovi nasilni smrti — ne razume...? —

Manj razumljivo je, zakaj se stoletnice rojstva gen. Leona Rupnika ni spomnilo Duhovno življenje. — Kaj ni bil kristjan? Mar ni vodil boja proti slovenskim boljševikom, ki so požigali slovenske cerkve in morili slovenske duhovnike...?

Težko pa je razumeti, zakaj se svojega ustanovitelja niso spomnili za njegovo stoletnico rojstva tisti domobranci, ki se drže društva in glasila Vestnik. — Očitati slovenskim komunistom, da ne spoštujejo velikih slovenskih mož, ki so bili vsi brez izjeme njihovi idejni nasprotniki, je zelo zahtevno, če pomislimo, da se pretežen del slovenskega zdomskega tiska ni zmenil za stoletnico rojstva enega izmed gotovo največjih slovenskih mož — generala Leona Rupnika.

V Vestniku št. 8-9-10-11-12/1980 B. M. pod naslovom „Resna in odkrita beseda uredniku Tabora“ svoje v celoti drzne ugotovitve zaključiti zlasti v zadnjem odstavku takole: „Vsak posameznik pa ima seveda osnovno pravico svojega mišljenja in presojanja tako dogodkov kakor oseb.“

Da ima vsak posameznik pravico do svojega mišljenja, je naravno in samo po sebi razumljivo. Ni pa temu tako, kadar gre za predstavitev in analizo zgodovinskih dogodkov in oseb. Teh in te ne more opisovati, kaj šele presojati kdorkoli! To morejo storiti samo tisti, ki imajo za to neobhodno potrebne pogoje, ki pojmujejo zgodovino kot objektivno znanost. Zgodovina je namreč znanstvena le, kadar sloni na neovrgljivih dejstvih, dokumentih in kronologiji. V nasprotnem slučaju je antizgodovina — ali pa

navadna limonada, kakršno nam, žal, premnogokrat toči naše zdonsko zgodovinopisje.

Ljudje, ki so v svoji strankarsko-politični nestrpnosti vse preveč po svoje presojali, razlagali in opisovali zgodovinska dejanja ter osebe, so pred sedemnajstimi leti izven tedaj vsaj še na videz enotne borčevske organizacije povzročili njen razdor, ne da bi pomislili na posledice.

Po tem dogodku, ki je takrat pretresel slovensko zdonsko javnost, večina slovenskih zdomcev še danes ne ve, za kaj je šlo tedaj, pa tudi ne ve, za kaj gre danes po sedemnajstih letih, ker ne morejo razumeti nastale razlike med domobrancem, ki je ostal zvest zgledu ter načelom svojega ustanovitelja in vrhovnega poveljnika gen. Leona Rupnika, ter onim domobrancem, ki se je svojemu ustanovitelju in s tem prvobitnemu poslanstvu domobranstva odtujil, ker je postal žrtev načrtnega — razdomobrančevanja. (Naj mi bo ta skovanka na tem mestu dovoljena.)

Slovenski domobranec je bil po zaslugah svojega ustanovitelja hraber vojak, rodoljub in kristjan (pesmi, katere je prepeval, so ga spremljale skozi vso borbo tja do njegove nasilne smrti...) Za strankarske politične igre ni imel ne zanimanja, ne razumevanja, ker sta mu bili prvenstveni skrb in dolžnost varovanje slovenskega naroda pred zlom, ki sta ga v deželo prinesli tuja okupacija in istočasno komunistična revolucija. (Prav v tej istočasnosti leži krivda komunistov za vse, kar se je takrat dogajalo!)

Slovenskemu strankarskemu vodstvu, ki pa se je tudi prav tedaj v podzemlju mimo vseh naporov in največjih žrtev naših domobrancev pripravljalo na prevzem oblasti (ko bi Rupnik in njegovi domobranci izbrskali kostanj iz ognja) ob koncu druge svetovne vojne (to so mu namreč že „zagotovili“ njegovi angleški „zavezniki“!), so tedaj prav slovenski domobranci predstavljali edino potencialno nevarnost, ki bi utegnila preprečiti njihove „visoke“ politične cilje (sanje!). — Zato, samo zato so domobranci iztrgali iz rok generalu Rupniku, ga odslovili in na njegovo mesto postavili človeka, ki se je pokoril njihovim zahtevam (da so potem zopet lahko metali krivdo za vse, kar se je zgodilo, nanj!).

V nekdanj (vedno!) enotnih vrstah pristnega slovenskega domobranstva so politični voditelji uvedli načrtno razdomobrančevanje, kar pomeni vdiranje strankarsko-političnega vpliva v njih vrste. Iz vseslovenskega domobranca, kakršnega si je zamislil njegov ustanovitelj general Leon Rupnik, naj bi nastal strankarsko-politični „domobranec“!

Idejna in fizična ločitev slovenskega domobranstva od njegovega ustanovitelja je bila bridka in je postala usodepolna za oboje! Bila je uvod v prvo dejanje vetrinjske tragedije. Kar se je pozneje strašnega zgodilo v Vetrinju samemu, ni bilo nič drugega, nego nadaljevanje prvega dejanja.

Peščico preživelih domobrancev iz Vetrinja je razdomobrančevanje spremljalo na njihovi poti v italijanska in avstrijska taborišča, iz teh pa v prekomorske dežele ameriškega kontinenta, kjer je leta 1963 v argentinskem Buenos Airesu doseglo višek!

Udarci razdomobrančevanja so bili tedaj tako težki, da bi jim podlegel sam Martin Krpan; a Rupniku in pristni domobranski ideji zvesti borci so jih s solzami v očeh prenesli tedaj in so jih prenašali še dolgo pozneje... Zato so ti udarci danes manj številni in slabotni. Kaj pa je temu vzrok, bomo razumeli v končnih vrstah tega dopisa.

Po dolgih letih naše borbe brez zaveznikov med nami v zdomstvu smo domobranci nemalo presenečeni. Nekdanji spočetniki in voditelji spora (med domobranci brez narekovaja ga nikoli ni bilo!) nas sedaj vabijo — pod streho hiše ene... Tarnajo nad skelečimi ranami, češ da jih močno skele (pred sedemnajstimi leti so jih odpirali!), nas kličejo k nekakšni združitvi, ki da je nujno potrebna, ako hočemo dati dobrega zgleda naši mladini, ki ga sedaj nima, ker so nje očetje med seboj sprti itd. itd. —

Združitev — s kom ali s čim?! — Menda ne samo zato, da bi ustregli zunanjemu videzu, v resnici pa bi ostali takšni, kot do sedaj — se pravi ločeni!?

V zgoraj omenjenem Vestniku je B. M. ugotovil, da med borci obeh organizacij ni bistvenih razlik. — Bistvenih razlik ni; je samo ena — več kot zadosti velika! — Kaj B. M. ne ve, da je njegov Vestnik bil leta središče gonje proti gen. Leonu Rupniku; da v njegovem Vestniku ni bilo prostora za deset zapovedi slovenskega domobranca, ki jih je gen. Rupnik za njega napisal (so duhovna zapuščina!); da je njegov Vestnik zagrnil v molk stoletnico rojstva gen. Leona Rupnika itd. itd?!?

More bivši slovenski domobranec po žalostnih preizkušnjah, ki so ga zadele, še danes malikovati slovenske politične bogove; spričo že davno dokazanega gorja, ki so ga le-ti povzročili svojemu narodu? — To malikovanje — herezijo, ki se je kot kuga razpasla med domobrance — TABOR DSPB odklanja in obsoja že polnih sedemnajst let, ker hoče slediti vse-slovenskemu vzoru svojega ustanovitelja.

Vrata TABORA so odprta dan in noč slehernemu slovenskemu domobrancu! Tudi onemu, ki je postal žrtev načrtnega razdomobrančevanja! — Veselo ga bomo sprejeli, brez očitkov; kakor je to storil oče, ko je na pragu svoje hiše objel izgubljenega sina. Budni pa bomo spričo onih, ki bi skozi vrata našega društva skušali vtihotapiti trojanskega konja!

Prepire smo vedno odklanjali; polemiko, ki je nasprotni pojem prepira, pa vedno sprejemali, četudi je povzročala razburjenje, kot npr. nekateri izzvani polemični odgovori in razprave na straneh našega TABORA izpod peresa dr. Stanka Kocipra, o katerih naši oporečniki menijo, da so po svojem tonu ostri, po vsebini pa da ne odgovarjajo zgodovinski resnici. Da je ton teh polemičnih člankov oster (kakšni pa so bili vzroki, ki so jih izzvali???), za nas ni nič novega; ostali pa se ga bodo pač morali privaditi, če ne bodo nehali izzivati. Da pa ne odgovarjajo zgodovinski resnici, je drzno trditi saj s protiangumenti in dokumenti do danes še ni nihče dr. Stanku Kocipru dokazal netočnega zgodovinopisja.

Poznan gospod iz slovenske zdomske skupnosti v Argentini je izjavil, da bi bilo potrebno Stanka Kocipra pri njegovem delu — **onemogočiti!*** To in druge slične izjave dotičnemu gospodu ne delajo prav nobene časti; bolj možatega bi se izkazal, ako bi dr. Kociprove trditve sproti zavrnil z enako močnimi argumenti in s prav tako izvirnimi dokumenti, kot so njegovi.

Ne vemo, kdaj — morda čez sto in več let —, ko bo zgodovinar študiral in opisoval najbolj zapleteno in krvavo poglavje slovenske zgodovine izza let 1941-1945, mu bodo poleg obilnih komunističnih virov neobhodno potrebni tudi ti polemični spisi in ostali dokumentarni prispevki nekdanjega osebnega tajnika generala Leona Rupnika — domobranca dr. Stanka Kocipra, katere je objavil prav naš TABOR. Šele ob teh bo slovenski zgodovinar mogel spoznati resnično veličino slovenskih domobrancev ter njih inspiratorja, ustanovitelja in vrhovnega poveljnika generala Leona Rupnika, njih napore in velike žrtve za trajno srečo slovenskega naroda v svobodi.

* Sedaj marsikaj razumemo! — Zato — poleg drugih stvari — pisatelja Stanka Kocipra ni v čitanki naše zdomske šolske mladine, kjer pa je več strani odmerjenih Prežihovemu Vorancu... komunistu Lovru Kuharju! — Zato si nobene knjige pisatelja Stanka Kocipra „ni mogoče“ sposoditi iz knjižnice Slovenske hiše v Bs. Airesu. — Zato je g. Miha Benedičič po proslavi v spomin smrti gen. L. Rupnika v slovenski cerkvi dne 7. 9. 1980 lahko pred pričami izjavil, da v slučaju združitve Tabora in Vestnika dr. Kociper ne bo imel več kje objavljati svojega zgodovinskega gradiva. — Sem torej „pes taco molí“? To je torej tista „skeleča rana“? — Op. ured.

Dimitrij O. Jeruc

P r i d i v n o č e h

Simbol si mi, mati, lepote, trpljenja
in dolgih, nikoli izsanjanih sanj,
kot pesem svetlobe, ljubezni, vstajenja
ter luči veselja, skrivnostnih spoznanj.

V zanosu pomladnem sem klical te, mati,
ko vse je cvetelo in pelo mi v duši... —
Sedaj te še čakam..., ne morem več spati;
o, pridi v nočeh ter mi solze osuši!

S križem na rami

Zarja nebeška, kot smeh si otroški!
Čista, deviška in polna sijaja... —
Davno tegá je, ko v bajni Koroški
pesmi smo sanjali ljubega kraja.

Sanjali mater, očeta, domove,
rože na oknih in roke dekliške,
cerkvice ljubke, ubrane zvonove... —
Danes pa beremo liste mrliške. —

Listi mrliški — s krvjo napojeni —
z žalostjo trpko vrsté se pred nami... —
Mučno, neznosno je v srcu zdaj meni...
Vidim vas, bratje, joj, s križem na rami.

S a n j e

Pijan sem nocoj zamolčanih besed,
ki leta in leta tišče me, morijo;
a danes — pod starost — razbije se led,
ko vlečem za sabo pošast — nostalgijo... —

Zadavil z rokami ta monstrum bi, hidro;
z naslado razdrobil ji tilnik ošabni...
Vsa jadra razpel bi ter dvignil bi sidro
in rekel bi zbogom pošasti ogabni...

Zaplul bi po morju na jug, v domačijo
in pot bi kazala mi jutranja zarja,
kjer angeli verno, pobožno klečijo,
ko Stvarnik naravi lepoto podarja... —

TEMA ZA RAZMIŠLJANJE

Išči resnico samo na osnovi dejstev!

Deng Xiaoping

ODMEV IZ DOLOMITOV

(Nadaljevanje)

ŠIRJENJE VAŠKIH STRAŽ

Po ustanovitvi prve VS so v Dolomitih rastle postojanke kot gobe po dežju. O začetkih VS je Hribnik tako zmeden, da niti svojim lastnim izjavam ne more slediti. Med drugim piše:

„Konec julija so se belogardistični voditelji z italijanskim vojaškim poveljstvom dokončno dogovorili, da lahko osnujejo svoje oborožene oddelke...“ (str. 195).

In potem se zapleta še dalje:

„V začetku julija so tudi v št. Joštu sestavili prvo oboroženo skupino bele garde. Izkoristili so začetek velike italijanske ofenzive na Dolenjsko...“ (str. 196).

Zakaj je Hribnik tako zmešal datume, mi je uganka. Saj vendar tudi komunistični dokumenti navajajo 17. julij 1942 kot dan ustanovitve prve VS v št. Joštu, kar je zgodovinsko točno. Toda po Hribnikovih ugotovitvah je italijanska oblast dala tozadevno dovoljenje šele konec julija. Torej je prva VS le nastala brez okupatorjevega dovoljenja in ne s sodelovanjem okupatorja! Hribniku je tu pošteno spodrsnilo; zato je prišel tako blizu resnice, ki je: Vaškim stražam ni botroval okupator, ampak partizansko nasilje nad narodom. Slovenski protikomunisti niso izkoristili italijanske ofenzive za svoj nastop, ampak nasprotno — italijanska ofenziva in partizanska protiofenziva sta preprostu in poštenemu človeku dokončno dokazali, da v tej zločinski igri ne more izgubiti nič; zato se je uprl. Le to naj nam Hribnik še pojasni, kje še so poleg št. Jošta sestavili prvo oboroženo skupino, saj piše, da so jo tudi v št. Joštu.

Ne razumem, zakaj Hribnik s takim zaletom opisuje širjenje VS v Dolomitih. Ali res ne vidi, da s tem spodbija svoje lastne trditve o vse-narodni podpori Dolomitčanov partizanskemu gibanju? Govori o „hudem terorju, aretacijah in nasilnem mobiliziranju v belo gardo“ (str. 239), a že v naslednjem odstavku pravi, da „so belogardisti iz št. Jošta že 17. septembra mobilizirali vse moške v Butajnovi in Samotorici, 18. septembra pa v Podlipi“. Torej mobilizirali so po dveh mesecih, zato tu o kakšnem terorju ne more biti govora, ampak je vse le komunistična propaganda, ki ne prenese dejstva, da so v tistem času prisilno mobilizirani partizani množično dezertirali in se prijavljali v vaške straže.

K temu hitremu ustanavljanju VS je posebno v septembru 1942 pripomogla še druga okolnost: vrnitev partizanov v Dolomite. V knjigi je rečeno:

„Italijani v septembrski ofenzivi proti DO niso dosegli nikakršnih vojaških uspehov. Vse partizanske enote so se organizirano umaknile, po koncu ofenzive pa so se takoj vrnile na svoja operativna področja, ponovno vzpostavile prejšnje osvobojeno ozemlje in spet začele z akcijami“ (str. 238/9).

Ali naj bo to priznanje DO, ker je ostal nedotaknjen? Če je Svarun hotel doseči to, se je pošteno zmotil. Priznava, da so se pred ofenzivo umaknili, potem pa spet začeli z akcijami, nujno proti ljudstvu, ker italjanske vojske ni bilo več tam. Posledica tega nasilja je bilo širjenje VS in sicer:

10. septembra na Brezovici pri Ljubljani; tu je ostala 5 do 7 dni, potem pa odšla v Kršljanov grad;

v drugi polovici septembra v Dravljah;

20. septembra v Hotedrščici;

28. septembra v Rovtah;

29. septembra v Borovnici;

zadnje dni oktobra je bila ustanovljena VS pri Sv. Treh Kraljih;

5. novembra v Horjulu, en vod pa je odšel na Koreno, vod belogardistov iz št. Jošta je istočasno odšel v Žažar;

prve dni novembra je bila ustanovljena postojanka na Vrhniki;

v začetku januarja 1943 v Polhovem Gradcu

in 5. januarja pa na Brezovici pri Ljubljani.

Ne drži, kar piše v knjigi, da je bila postojanka na Logu ustanovljena kmalu po sredi septembra 1942. Tja je prišel vod iz Kršljanovega gradu 5. oktobra 1942.

Datuma ustanovitve VS na Brezovici Hribernik ne omenja; verjetno zato ne, ker mu iz propagandnega vidika bolj odgovarja datum sredi septembra. Res je, da so bili večinoma brezovski in loški fantje, ki so 10. septembra odšli v Kršljanov grad in tam ustanovili postojanko. Kar je s tem v zvezi zapisano v knjigi, ni samo navadna propagandna laž, ampak najpodlejše zločinsko natolcevanje. Takole piše:

„Že pred ofenzivo, 10. septembra, so župnik Andrej Lavrič (ki je bil desna roka škofa Rožmana), duhovnik Pezdir, kaplan Boris Koman, akademik France Mravlje, Vincencij Mravlje ter Janez in Zdravko Novak organizirali belogardiščno postojanko v Brezovici“ (str. 239).

Resnica je precej drugačna:

Hribernik je gotovo edini, ki „ve“, da je bil brezovski župnik Andrej Lavrič desna roka škofa Rožmana. Res pa je, da je komunistično partizanstvo večkrat javno obsodil. Duhovnik France Pezdir se je pred partizani umaknil v Ljubljano in se ni zadrževal na Brezovici.

Franceta in Vinka Mravljeta so partizani z bajoneti zaklali že v noči od 13. na 14. junij 1942. Poleg teh dveh so umorili tudi očeta Antona, v gozdu nad Dragomerom pa tudi sina Antona.

Janka in Zdravka Novaka so na domu ugrabili dne 15. avgusta, ubili pa so ju v Ključu dva dni pozneje.

Tako sta bila Mravljetova dva v času, ko ju Hribernik obtožuje organiziranja BG, že skoro tri mesece mrtva, Novakova dva pa nekaj nad tri tedne. Zdaj naj pa Hribernik in KP razlože, kako so mrtvi ljudje organizirali BG! Vsi so bili člani dijaške KA, fantje, ki so iz vere tudi živeli, toda na kakšen oborožen odpor niso mislili. Padli so, ker so bili idejni nasprotniki zlagane OF. Kako to, da pri njih na domu niso našli nobenega orožja, in so jih tudi pobili zato, ker jim niso dali orožja! Kako to, da Mravljetovi na napadalce niso streljali ali nametali bomb, temveč samo klicali na pomoč, da se je slišalo prav na kolodvor, skoro pol ure daleč! Italjani so bili komaj za streljaj daleč v barakah, pa se klicem niso odzvali.

Gornji primer jasno kaže, kako daleč gre komunistična laž, kadar hočejo komu vzeti čast, ali pa opravičiti svoj zločin. V tej perspektivi vidimo, kakšne kvalitete so tudi vsi drugi „zgodovinski dogodki“, opisani v tej knjigi. Naj se Partija in njeni laži-pisatelji trudijo, da napišejo na stotine knjig, — vse skupaj ne bo drugega kot kup laži, ki bodo pred zgodovino le obremenjevale njihove zločine.

Tudi kar piše o dobrovski postojanki, je vse zlagano. Po njegovih trditvah:

„Na Dobrovi po italijanski ofenzivi niso uspeli ustanoviti postojanke... Da bi se stvar le premaknila, so sredi septembra na Dobrovo prišli belogardisti iz Brezovice, ki so po vaseh dobrovske fare pobili 12 ljudi, ki se niso hoteli pridružiti beli gardi. Nekaj dni za tem, pa so še Italjani pobili šest ljudi“ (str. 241/42).

Vse žrtve, ki jih tu omenja, so bile žrtve partizanskega izzivanja v prvi polovici julija 1942, a Hribernik jih je postavil v september, da bi odvrnil krivdo od vodstva NOG in „dokazal“ nasilje belogardistov. Uspelo mu ni ne eno ne drugo, ker še žive priče, katerim je tisti del Dolomitov dodobra poznan. Na Dobrovi do ustanovitve VS ni prišlo, ker so temu nasprotovali Italjani, ki so dobro vedeli, da bi ta postojanka pomenila konec partizanstva v Dolomitih, ker bi to izgubilo zvezo z Ljubljano. Šele, ko so se po novem letu 1943 že čutile razpoke v italijanski vojski in je bilo tudi očitno, da „svobodnega ozemlja“ v Dolomitih ne bo mogoče kaj dolgo držati, so 25. januarja 1943 dovolili tudi VS na Dobrovi. Ustanovili so jo stražarji iz Vrhnike in Brezovice, še prej pa je bil o tem obveščen DO. Zato so bili stražarji na poti na Dobrovo trikrat napadeni; to je na Draževniku, v Razorih in iz Stranske vasi.

Oster trn v peti je Hriberniku tudi ljubljanska politična policija, ki je menda imela svoje zapore v belgijski kasarni. Zelo razumljivo, saj je tedaj, po 1. novembru 1942, bilo prvič, da je ljubljanskim komunistom kdo stopil na prste. Do tedaj je v sami Ljubljani pod krogliami komuni-

stičnih likvidatorjev padlo že 49 prominentnih Slovencev, pa Italijani niso prijeli niti enega morilca, ker jih niso niti iskali. Zdaj je zapihal drug veter. Slovenci sami so začeli spravljati Ljubljano v red; zato ni nič čudno, da je bila odslej vsa gnojnica rdeče propagande namenjena protikomunistom.

Narod se je neustrašeno postavil nasproti zločinski OF, tako da sam Kardelj priznava, da je osvobojeno ozemlje tu (v Ljubljanski pokrajini, moja opomba) zmanjšano na minimum (str. 15). To še posebno drži za čas tik pred italjansko kapitulacijo, ko je bilo partizanstvo v Ljubljanski pokrajini na tleh. Predno pa je do tega prišlo, je partizanska vojska vsak dan sproti dokazovala, da se bori edinole proti slovenskemu narodu; za okupatorja se skoro niso zmenili. To zadnje potrjuje tudi Hribernik, ko na strani 202 piše:

„V času belogardistične postojanke v Št. Joštu se partizani na tem prostoru niso nikoli spopadli z italjansko vojsko...“.

Naj ima Hribernik s to izjavo že kakršenkoli propagandni namen, vendar ostane dejstvo, da to precej točno drži za vse dolomitsko ozemlje in za Ljubljansko pokrajino sploh. Vsi napadi na italjanske postojanke so bili „demonstrativnega značaja“; za vse so bili Italijani vnaprej obveščeni; zato je značilno, da je bilo povsod veliko streljanja in nič žrtev. Partizani so hoteli le narodu dokazati, da jih okupator z vsem modernim orožjem ne more iztrebiti.

NAPADI NA VAŠKE STRAŽE

Že takoj ob ustanovitvi prve Vaške straže se je partizansko vodstvo odločilo, da politična sredstva zamenja z vojaškimi. Nepremišljeno priznanje, da so imeli vsi dosedanji umori strogo politično ozadje! Kot bomo videli v naslednjih poglavjih, se je KP te svoje odločitve dosledno držala: kar po vrsti je napadla vse postojanke, nekatere tudi po večkrat.

Napad na Št. Jošt

Vaška straža je bila ustanovljena 17. julija 1942. leta.

O neposrednih pripravah za ustanovitev postojanke je v knjigi zapisano tole:

„Vodstvu OF v Dolomiti, posebno pa vodstvu v Horjulu je bilo znano šentjoško nasprotovanje NOG. Bilo mu je znano vodstvo belogardističnega delovanja, vedelo pa je tudi za njihovo zbiranje orožja. Zato so partizansko in politično vodstvo na terenu spomladi 1942. leta večkrat resno opozorili belogardistično vodstvo, naj se ne igra z orožjem in rovarjenjem proti NOG... V petek zvečer, 19. junija 1942. leta so partizani takratnega Notranjskega odreda na osnovi informacij in po navodilu vodstva iz Horjula aretirali skupino belogardističnih voditeljev iz

Št. Jošta in na njihovih domovih izvedli rekvizicijo. Aretirane voditelje so po aretaciji privedli v partizansko taborišče z namenom, da jim bodo sodili zaradi protinarodnega delovanja. Temu pa se je odločno zoperstavil sekretar okrožnega komiteja Vrhnika, Stane Kavčič“ (str. 199/200).

Hribernik očitno ni prebral, kaj je zapisal na zgoraj omenjenih straneh, zato samozavestno nadaljuje:

„Belogardisti v št. Joštu so stalno trdili, da so bili prisiljeni prijeti za orožje in braniti svoje življenje, ker da so partizani kar naprej ropali in morili. Zato je treba povedati, kar je že zgodovinsko dokazano, da do tedaj, ko je bila v št. Joštu ustanovljena oborožena postojanka, partizani niso izvajali nobenih likvidacij ali kakršnegakoli pritiska na prebivalstvo v tej občini. Aretirali so samo organizatorje bele garde, ki pa so jih kmalu izpustili“ (str. 202).

S tem zagovarjanjem pisatelj knjige samo potrjuje, da je vse njegovo pisanje laž, kakor so laž tudi vsi tisti „zgodovinski dokazi“, na katere se sklicuje. Vzdrži le dejstvo, da je prva vaška straža bila ustanovljena zaradi partizanskega terorja vseh vrst, razen likvidacij; tudi te bi gotovo sledile samo nekaj dni pozneje, da jih ni prehitela ustanovitev vaše straže.

Zdaj pa k novim odkritjem!

Čeravno je „politično vodstvo“ (terenci) dobro vedelo za belogardistično delovanje,

„so partizani za te dogodke (ustanovitev postojanke) v št. Joštu zvedeli nekaj dni kasneje, ko so belogardisti iz cerkvenega zvonika nenadoma začeli streljati na nič hudega sluteče partizane, ki so prišli v št. Jošt po cigarete“ (str. 202).

Oj, ti nedolžni partizanski pohod „po cigarete“! Kdo naj jih jemlje resno! Kdo naj verjame tem besedam! Vse je tako daleč od resničnega partizanskega nastopanja, da odgovor skoro ni potreben. Neverjetno je že to, da bi partizansko vodstvo za tako važno stvar, kot je bila ustanovitev prve postojanke odpora proti njihovemu delovanju, „zvedelo šele čez nekaj dni“, ko je pa na desetine primerov, da je kdo rekel samo neprevidno besedo proti njim, pa je bil že čez nekaj ur odpeljan, mučen in umorjen. Tudi ni nikjer najti poročil o kakšnem spopadu. Ostaneta samo še dve možnosti:

Prva, da Hribernik ta „prihod po cigarete“ namenoma zamenjuje s tistim koncem junija, ko so partizani popolnoma izropali Nabavno in prodajno zadrugo v št. Joštu, poleg tega pa izropali nekaj kmetij in kmetom odgnali precej živine (Krivda rdeče fronte II., str. 16). To po komunistični logiki ni pritisk na prebivalstvo.

Druga, da so partizani res prišli, ne „nič hudega sluteč“, ampak z namenom posadko iznenaditi in uničiti, a so se umaknili, ko so od teren- cev zvedeli, da so bili stražarji v zvoniku pripravljeni na njihov prihod.

Zelo verjetna je druga možnost, ker

„Poveljstvo DO in politično vodstvo na terenu sta, zavedajoč se vseh posledic, ki bi jih za nadaljni razvoj NOG imela belogardistična postojanka v št. Joštu, sklenila, da je treba takoj napasti postojanko“ (str. 202).

Izvilleki iz Hribernikovega poročila o tem napadu so sledeči:

„Postojanko sta napadla 1. in 2. bataljon DO. V napadu je sodelovalo 200 partizanov. Napad se je začel 24. julija 1942. leta točno ob 23. uri, kot je bilo določeno. Kljub temu, da enote odreda takrat še niso imele nobenih izkušenj v napadu na utrjene postojanke, je 1. bataljon v ogorčenem dvournem boju uspel zavzeti hrib nad šolo in cerkvijo, zgradbo konzuma in šolo z vsemi bunkerji ter od tod pregnati belogardiste, ki so se umaknili v farovž in v cerkev in se tam utrdili. Cerkev in župnišče sta bila tudi obdana z bodečo žico. Od tod je posadka, ki je štela 70 dobro oboroženih mož, uspešno odbijala vse napade partizanov.

Napad se je potem nadaljeval vse do tretje ure zjutraj, ko so se partizani umaknili, ker je vodstvo odreda spoznalo, da bi bile pri dnevnem napadanju žrtve prevelike. In bilo je malo verjetno, da bi zavzeli postojanko potem, ko je propadlo preseenečenje. Enote tudi niso imele težkega orožja, razen tega pa so se bale italijanske intervencije iz postojank v Horjulu, Polhovem gradu, v Rovtah in na Vrhnikih. Ta bojazen pa je bila, kot se je kasneje pokazalo, neupravičena, ker Italijani iz vseh teh postojank niso intervenirali niti drugi dan po partizanskem napadu, in to kljub temu, da se jim je zdel rezultat boja za šele ustanovljeno belogardistično postojanko že od vsega začetka negotov.

Preden so se partizani umaknili, so v konzumu rekvirirali osem vozov hrane in pobrali nekaj glav živine na domovih belogardistov, potem pa zažgali več hiš in gospodarskih poslopij.

Tako se je prvi napad na belogardistično postojanko v št. Joštu za dolomitske partizane končal brezuspešno in s hudimi posledicami. Pri napadu je imela bela garda nekaj ranjenih, partizani pa enega mrtvega in tri ranjene“ (str. 202/3/4).

Pri tem opisu je treba opozoriti na nekaj kričevih netočnosti:

Komunistični „zgodovinar“ je brez vsake potrebe podvojil število vaških stražarjev, obenem pa vsaj za polovico zmanjšal število partizanskih napadalcev. Tudi navaja, da je posadka „štela 70 dobro oboroženih mož“ (str. 203), na str. 201 pa trdi,

„da je avtomobil pripeljal iz Horjula 40 pušk in nekaj zabojev municije“ in „da bi bili šentjoščani glede municije popolnoma odvisni od italijanske milosti, so jim podarili samo grške puške“.

To je zares dobra oborožitev!

Dalje navaja žrtve vaških stražarjev, katerih v resnici niso imeli, na absolutni minimum pa postavlja partizanske žrtve, čeravno so imeli ogromno število mrtvih in ranjenih; to je bil tudi edini vzrok, da so se umaknili s položajev in potem niso več napadli.

Večino dejstev pripisuje belogardistični propagandi, čeravno so veliko bolj verodostojna, kot pa rdeča „zgodovina“.

Še bolj porazno za komunistično propagando pa je javkanje o laškem zadržanju do vaških stražarjev. Brez dvoma ga Hribernik prav po herojsko odobrava, kajti —

„to je bil tudi dokaz, koliko so belogardiste njihovi gospodarji cenili in koliko so bili pripravljeni zanje žrtvovati“ (203).

S temi besedami Svarun potrjuje tisto resnico, ki jo pošten slovenski narod ve že najmanj 35 let, namreč da je italijanski okupator gledal na VS kot na svojega največjega sovražnika, ker so bili ti del naroda in so se za svobodo naroda tudi borili, dočim so bili komunistični partizani večji uničevalci narodnega življenja kot okupator sam.

Zdaj pa primerjajmo opis tega napada z izjavo, ki jo je podal eden preživelih stražarjev, ki je bil takrat med branilci:

„Že proti večeru 24. julija nam je nekdo na listku sporočil: „Bodite pripravljeni, nocoj bo št. Jošt doživel strašno noč“. V naglici se je posadka VS razvrstila na položaje okrog župne cerkve in župnišča in se je tam, kolikor je bilo pač mogoče v tem kratkem času, nekoliko utrdila.

Z nastopom mraka so se od vseh strani pomikali oboroženi oddelki partizanov proti št. Joštu. Zasedli so vse hribe in vsa pota okrog št. Jošta, dasi so dobro vedeli, da VS ne more nihče priti na pomoč.

Partizani so bili popolnoma gotovi svoje zmage. S seboj so prinesli komunistično zastavo, obšito z zlatom, da bi jo po zmagi razvili v št. Joštu.

Okrog 11. ure zvečer, dne 24. julija, so od vseh strani zaregljale strojnice. Od vseh strani hkrati se je začel partizanski naskok. Z divjim krikom in vikom: „Hura! Juriš! Smrt belim svinjam!“ itd. so se zagnali proti položajem stražarjev. Poveljnik Kompare Franc - Igor pa je ohranil mirno kri in je s svojim junaštvom dajal vsem branilcem najlepši zgled in odlično vodil vso obrambo. Vaškim stražarjem je bilo naročeno, da streljajo le v potrebi in na gotove cilje, da ne trošijo municije po nepotrebnem, ker je bila največja skrb in strah vaških stražarjev ravno veliko pomanjkanje municije.

Okrog polnoči so že zagorela prva poslopja, katera so zažgali partizani. Na vzhodnem koncu so vdrl v šolsko poslopje, zato se je bila posadka prisiljena umakniti proti župnišču, kjer

je bilo središče naše obrambe. S tem je prišlo poslopje Nabavljalne in prodajne zadruga izven obrambnega obroča. Komunisti so tedaj vdrli vanj, iz bogate zaloge spet izropali toliko blaga, kolikor so ga upali odpeljati, ostalo pa zažgali s poslopjem vred. V tem poslopju je bila tudi gledališka dvorana, ki je tudi zagorela. Zažgali so tudi mežnarijo, kjer je bil shranjen umetniški božji grob, ponos št. Jošta. Plameni gorečih poslopij so pošastno razsvetljevali bojišče in vse okoliške hribe. Kriki napadalcev in vpitje njihovih ranjencev se je mešalo s streljanjem pušk in regljanjem mitraljezov.

Čim bolj se je bližalo jutro, bolj divje so napadali partizani junaške branilce, ki so bili predvsem v župnišču. Vodilni komunisti so iz kritja v ozadju neprestano vpili in gonili svojo rajo v napad, toda dve naši strojnici, ki jih je več mesecev prej kupila naša ilegalna organizacija in za kateri komunisti niso vedeli, sta ob vsakem naskoku kosili napadalce, da so se morali hitro umakniti nazaj v zaklониšča. Skušali so nam zažgati tudi župnijsko gospodarsko poslopje, od tam prepoditi branilce in priti do župnišča, pa tudi ta naklep se jim ni posrečil.

Zadnji partizanski juriš je bil strt v ognju naših strojnic. Ko se je pričelo daniti, so komunisti morali priznati, da so poraženi. Pobrli so svoje mrtve in ranjence, jih naložili na vozove, nato pa se z naropanim blagom umaknili. Ko je na bojišče posijalo sonce, je bilo bojišče že prazno, le od komunistov požgana poslopja so pričala, kako komunisti osvobajajo našo domovino...

Bil je že skrajni čas, da je napad prenehal, ker so branilci porabili že skoro vso municijo. Če bi tedaj imeli samo ono orožje in municijo, kar so jim dali Italijani, bi bil napad partizanom najbrž uspel.

Po napadu je prišla vaškim stražarjem v roke komunistična bataljonska zastava, ki je v št. Joštu nato oznanjala komunistični poraz namesto njih zmago.

Po izjavah komunistov se je tega napada udeležilo 400 do 500 partizanov. Koliko so imeli napadalci izgub, mrtvih in ranjenih, ni bilo mogoče točno dognati, ker so odvedli vse svoje mrtve in ranjene, razen enega mrtvega, ki je ostal pozabljen na njivi v pšenici z mitraljezom v mrtvi roki. Sami partizani so pravili, da so imeli zelo velike izgube, kar se je moglo tudi ugotoviti iz številnih krvavih sledov na bojišču.

Izmed 35 (reci in piši: samo petintrideset) članov Vaške straže, ki so pred tako premočjo branili vas, pa ni bil nihče ne ranjen ne ubit" (Krivda rdeče fronte, II. del, str. 17—19).

(Sledi)

Dore Sluga: THE ORCHARD

A NARRATIVE OF OUR TIMES

Published by the Historical Commission of TABOR ZDSPB — Printed by
The Basilian Press — Toronto, Ontario, Canada — 1978 — Pp. 176

Že v naprej vem, da bodo nekateri (ki pa knjige najbrž sploh ne bodo mogli prebrati in bodo za užitek prikrajšani) porekli: „I seveda... Izšla je v založbi Tabora...!“ Kar seveda zame ni nikakšna ovira, da ne bi zapisal in s polnim imenom podpisal, kaj sem ob prebiranju te „pripovedi naših dni“ iskreno čutil in doživljal.

Zato moram kar na začetku očitati založniku: Zakaj je tudi ta vreden pridelek slovenske kulturne dejavnosti v svetu prišel šele skoraj polna tri leta po izidu na mizo urednikov revije Tabor, da so mi jo lahko dali v branje? Tudi to knjigo sta namreč prinesla v Argentino šele sobojevnika Milan Zajec in Ivan Jakoš ob njunem obisku na začetku tekočega leta. Mar so se res tudi naši sobojevniki na severni polobli nalezli miselnosti, da tu živimo med samimi Indijanci in zato nihče ne razume angleščine? Mar niso pomislili, da bi jo tudi tu utegnili kupiti vsaj marsikateri izmed naše sretnje — za dokaz naše kulturne prisotnosti v svetu? (Neglede na to, da Tabor prav od tod roma v najbolj oddaljene predele zemeljske oble in bi tako samo preko njega marsikdo najbrže sploh zvedel za knjigo.)

„The Orchard“ (pisec ima sicer v mislih sadovnjak, kjer dva nosilca njegove pripovedi po predolgih letih tavanja skozi muke končno najdeta tudi svoj poslednji mir, ki pa bi ga jaz poslovenil: „Ograd“; saj so v Ameriki kar cele farme — kot tu estancije — ograjene z žico) je bolj kot slovenska povest v angleščini — v resnici „angleška“ (amerikanska!) pripoved, postavljena v zgodovinska dogajanja in okolje medvojne Slovenije. To seveda ni njena nikakšna pomanjkljivost; prej prednost, ki jo je treba piscu posebej šteti v zaslugo. Ni namreč „prestavljal“ gradiva, ampak ga je obdeloval in oblikoval naravnost v ameriškem stilu in celo izrazu; kar bo knjigo na mah približalo svojsko čutečemu ameriškemu bralcu. Tudi njegove psihološko dodelane osebe po svojem vedenju in načinu pogovora (celo s psokami) pristno udarjajo ob strune ameriške uglašenosti in bodo zato kaj lahko bralca te orjaške resonančne posode zajele v sodoživljanje njih zgodovinskega okolja, čutenja in dejanj. Zato lahko tudi ob tej knjigi slovenskega pisatelja v velikem svetu tvegam trditev, da bi v pričujočih danih svetovnih idejnih tokov utegnili služiti za gradivo televizijskemu ali filmskemu izdelku. (Po kolenih je seveda nihče ne bo prišel prosit; če je do nas potrebovala tri leta...)

Dore Sluga je izmed tisočev igralcev slovenske medvojne (in povojne!)

žaloigre, katerih vsakrteri bi lahko bil junak slične zgodbe, izbral tri: — Zdravnika, študenta in kmečkega fanta. Ti nas s svojo usodnostjo popeljejo skozi „pripoved naših dni“, ki se je pričela tisto dišeče jutro cvetne nedelje, ko so izpod sinjega neba nenadoma začele z grozljivim tuljenjem padati nemške Stuke. S stisnjeno dušo gremo z njimi skozi okupacijsko in istočasno razbojniško perverzno komunistično revolucijo z vsemi apokaliptičnimi dogajanjmi, kakršna so dosegla svoj naravnost klasični tragični višek ob koncu vojne, ko so ob svitu miru, ki se je prižgal na svetovnem obzorju, tisoči in tisoči naših ljudi šli na tuje iskat svobode, za katero je bil slovenski narod ogoljufan, tisti najizbranejši njegove krvi, ki so o pravem času vsemu svetu pokazali pravo pot, pa za nameček še zverinsko pokončani in pahnjeni v brezimna brezna. Preživeli izobčenci modernega človeštva pa nas povedejo s seboj v negotovost „novega sveta“ ameriške celine z njeno zmaterializirano svobodo, v kateri jim je bilo kot beračem človeškega dostojanstva podarjeno poslej živeti — in že tudi umirati...

Za nas, ki smo vsi del usodnosti njenih junakov, je zgodba torej kaj preprosta, da jo po svojih osebnih doživetjih lahko bajamo vnukom za dediščino, kakršno jim lahko zapustijo samo prvoborci iz resnične legende slovenske heroike — vesoljnemu človeštvu za zgled. Toda Dore Sluga s spredaj podčrtanimi prijemi postavi takšno pred tujega bralca, da se bo spričo njenega neizbežnega mesijanstva zdrznil in lažje našel svoje odgovarjajoče mesto v vesoljni skupnosti na bližajoči se dokončni prelomnici, katero je pred sedaj že skoraj 40 let nakazala in s svojo krvjo izpričala slovenska žrtvovana generacija, kakor je pisatelj tako gromko nepreslišno položil v usta enega izmed preživelih te naše slovenske apokalipse:

Takrat, ko je komunizem pokazal svoje resnične namene, smo mi naredili orjaški korak naprej in se spustili v boj, ki bo nekoč priznan kot prvi poziv pod orožje spričo nastopajoče tiranije. Toda v tem smo bili daleč pred ostalim svetom; zato nas ni razumel. (Str. 154)

Sedaj je svet začel razumevati. Če ni že prepozno, mu bo tudi ta „pripoved naših dni“ v marsičem lahko poslužila kot priročnik; npr.:

Komunisti čisto odkrito dopuščajo nujno, da je zaradi boljših izgledov za končno zmago včasih potrebno tudi sodelovanje s sovražnikom. Vsakomur drugemu kajpak to pravico odrekajo. (Str. 154)

Spričo doživetij enega izmed igralcev naše tragedije ni težko razumeti njegovih besed:

Toda s pokolom (domobrancev) je vse dogajanje onih let postalo del grozotne slike, ki je vsa rdeča. Zato mislim, da je sprava nemogoča. Da, posamezniki mogoče utegnejo najti pot, po kateri spravijo v sklad svojo vest z jokom svojega srca, toda zdomska skupnost kot taka nima druge izbire, kot po poti, ki jo je izbrala leta 1941, iti naprej do konca, kjerkoli.

Kajpak moramo najti poti, da bo naš glas lahko slišen. Zakaj mi imamo marsikaj povedati in resnica je naša. (Str. 155)

Da, sinova od tega krivičnega sveta tudi že posiljavajočega se ostarelega zdravnika v povesti „Peter and Jake did not die for nothing...“ — nista umrla za prazen nič! Zakaj pisatelj Dore Sluga je našel pot, na kateri je njegov glas naše resnice močan.

Toda to ni vse! — Z doživetim zadoščenjem lahko pustim zabeleženo, da je Slovenija v svetu dala novega pisca krepkega navdiha in tako pristnega izraza, da mu ni treba iskati prisiljenih zunanjih efektov. Pri branju ima človek občutek, da v njem vse vre, da je ta „pripoved naših dni“ zanj preskromno sviralno. Čutim, da je Dore Sluga pri pisanju mislil na založnika in njegove borne možnosti in nato na silo davil v sebi ognjeniški izbruh doživljanja, kakršno bi v epični razširjenosti to „pripoved“ utegnilo približati našemu velikemu tekstu — v angleščini. (Kakšen paradoks!) Toda pri vseh preskromnih zunanjih okoliščinah, ki so spremljale izid knjige, ima Dore Sluga lahko zadoščenje, za katero so prikrajšani včasih tudi proslavljeni pisci: Zadelo bo v živo! S tem pa bo za slovenski narod v njegovem boju nazaj v svobodo doprinesla več kot dolge vrste papirnatih spomenic in protestov.

Spričo tega je ne samo naša dolžnost, ampak bo tudi naša čast, da knjigi pripomoremo do čim večje razširjenosti v veliki svet, ki nas bo po njej lažje spoznal in tako tudi začel razumeti našo žaloigro na prvi straži vesoljne svobode; kar nam pri našem končnem naskoku za svobodo našega naroda utegne iti zelo na roko. (Ta knjiga in pa Kozinova „Slovenia, the Land of my Joy and my Sorrow“ nam bosta npr. marsikdaj lahko pomagali iz stiske, kadar smo svojim ameriškim in drugim angleško govorečim prijateljem in znancem dolžni izkazati pozornost.)

Ameriški slovenski pisatelj Dore Sluga! Led si prebil. Krepko. Naprej sedaj! Snovi imaš na pretek; epični navdih te pa očitno kar duši...

Dr. Stanko Kociper

IZ DRUŠTEV

SPOMINSKI FOND

Prva svetovna vojna je od našega naroda zahtevala 15.000 žrtev. Državljanska vojna 1941-45 pa vsaj 60.000. Po tako strašnem krvoprelitju bi po tolikih letih v domovini že moralo priti do neke pomiritve in zmagovalce, KPS, bi morala napraviti prvo gesto. Na žalost je doma razvoj tak, kot da oblast nadaljuje z revolucijo.

Glede svojih idejnih nasprotnikov, katerih večino je KP pobila že po končani vojni, oblast nima toliko poguma, da bi pred narodom priznala svoj zločin; vede se, kot da narod nič ne ve o tem, dopušča, da

desettisoči zasutih po kraških jamah, poljih in gozdovih še vedno zamačajo na dostojen pogreb in spomin. Ne učijo jih zgledi drugih narodov, kot so Španija, ZDA in Poljska, ki so tudi šli skozi revolucijo, a so po končani moriji postavili spomenik vsem žrtvam, tudi svojim nasprotnikom.

Ker ni izgleda, da bi komunistični režim v Sloveniji postavil spomenik svojim žrtvam, smo se odločili, da to storimo mi, ki smo se borili na strani naših padlih junakov-domobrancev. Brez dvoma se bliža čas, ko bo mogoče tak spomenik postaviti v Sloveniji, da bo narod spominjal na čase, ko je brat moril brata. Naj bo to naša zahvala Bogu, ker smo revolucijo preživeli, in zahvala našim bratom in sestram za njihovo veliko žrtev.

Kdor je v ta namen pripravljen kaj darovati, naj prispevek pošlje na društvo Tabor, Toronto: Za SPOMINSKI FOND; in sicer na naslov: A štihi — 20 Rufford Rd. — Toronto, Ont., Canada — M8W 4V6

Društvo Tabor — Toronto

ČRNE BUKVE

To s stotinami dokumentov in fotografij podprta knjiga o razvoju in poteku komunistične revolucije v Ljubljanski pokrajini od julija 1941 do konca leta 1943 je v sedanjih razmerah postala že silna redkost. Da se to dragoceno in objektivno gradivo ne izgubi, smo v omejenem številu izdali kopije te knjige, da bo na razpolago za resen študij medvojnih dogodkov. Knjiga je prvotno izšla v Ljubljani leta 1944. Kopija je na razpolago pri odbornikih društva Tabor v Torontu in Clevelandu; kasneje jo bomo poslali tudi uredništvom in knjižnicam v zamejstvu po predhodnem naročilu.

Društvo Tabor — Toronto

BOJ PROTI LAŽI IN GOLJUFIJI

Kakor so naši dični domobranci že za časa komunistične revolucije tudi z mečem resnice uspešno uničevali komunistično kugo, tako še danes njih preživeli soborci po vseh celinah sveta z nenehnim termitskim delovanjem krepko stopajo na prste režimovskim lažem in goljufiji. V dokaz tega tihega, pa uspešnega dela prinašamo gradivo, ki nam ga je poslal naš dopisnik iz Brazila. — O p . u r e d .

Pritožbe in obtožbe o Jugoslaviji

Presenetil me je članek v časopisu O ESTADO DE SAO PAULO z dne 19. 10. 1980, ki piše o moji domovini Jugoslaviji.

Presenečen sem nad člankom, ker ne odgovarja resnici. Predstavljam si, da časnikar-pisec tega članka ni imel dovolj časa in možnosti, da bi se bolj natančno seznanil z resničnimi razmerami v Jugoslaviji včeraj in danes. Mogoče je vzrok, da se je navdušil nad uradno propagando v slikah in časopisih, s katerimi poveljujejo g. Broza-Tita. Če bi si člankar malo bolj natančno ogledal mnenja trpečega ljudstva v Jugoslaviji, bi se prepričal, da ima drugačno sliko o oboževanem „monarhu“.

Že zgodovinski podatki, ki jih časnikar omenja, so zelo netočni in površni. N. pr.: omenjena zasedba po azijskih; ne moremo reči zasedba, ker je bil zaseden samo en del dežele.

Po drugi strani je Slovenija vedno pripadala Rimsko Germanskemu imperiju, predno je bila zasedena po Avstro-Ogrski. Istra in Dalmacija sta bili del Beneške republike. Tudi v podatku o Dubrovniku, ki ga člankar omenja, je pozabil omeniti, da je bilo to samostojno mesto, zelo napredno in zahednjaško. Da govorimo o Hrvaški: ta je obstajala kot samostojna kraljevina, dokler ni bila zasedena po Madžarih. Enako Vojvodina, ki je bila del centralne Srbije (katera je bila v resnici zasedena skozi 500 let po Turkih-barbarih).

Dovoljujem si popraviti zgodovinske podatke, ki jih časnikar navaja — Ne govorimo o manjšinah, temveč o narodih. V poročilu o številu prebivalstva časnikar navaja, da je živel tam 13.000 Nemcev, katerih je v resnici bilo 500.000. Veliko teh Nemcev je emigriralo v Brazilijo in se naselilo v državi Paraná. Katerim se ni posrečilo zbežati, so bili likvidirani po titovskih in statistike dokazujejo, da število teh presega 100.000. Titovski režim je likvidiral celotno nacionalno Hrvaško vojsko, po zgodovinskih podatkih preko 250.000 vojakov. Tudi 15.000 Slovenske nacionalne vojske je bilo pobitih. Po drugi strani se je Titovcem posrečilo docela uničiti Srbsko nacionalno vojsko — 80.000 vojakov pod vodstvom generala Mihajlovića, nesmrtnega srbskega junaka, ki je bil tudi vojni minister v kraljevi vladi.

Da ovržem tudi podatke o tiranu Titu, poznanemu kot največjemu krvniku narodov Jugoslavije:

Vojaško napredovanje diktatorja je zelo oporečno. Tito ni imel nobene vojaške izobrazbe; on je bil navaden kaplar v avstrijski vojski. V maršala se je povzdignil svojevoljno in s pomočjo komunistične partije, katero je vodil. V Jugoslaviji ni svobodnih demokratskih volitev; obstaja ena sama stranka in to komunistična partija. Ta je spremenila celo krščanski koledar. Božič je tam navaden delaven dan.

Ko bi časnikar, avtor omenjenega članka, čital vsaj knjigi, ki ju je izdal Titov najbližji sodelavec Milovan Djilas — „Novi razred“ in „Rdeči monarh“, že prestavljeni (poleg angleščine) tudi v nemščino — bi lahko primerjal z uradno propagando, ki prevladuje v deželi, pustivši sodbo bravcem.

Vladajoče tiranije ni opazil; ta izhaja že iz leta 1942. Najhujše kazensko taborišče na svetu je Titova iznajdba — mislim na Goli otok. Tja so bili poslani najozlogovitejši sodelavci diktatorja, ko so se ideološko ločili. Kolikor jih ni

pomrlo zaradi mučenj, so napravili samomor. Privatno življenje Tita je tudi vredno opazovanja. Nikdar noben diktator ni imel tolikega premoženja in luksuza; zato ga Djilas imenuje „Rdeči monarh“. Res pravi Stalinov učenec in resničen trinog.

O ESTADO DE SAO PAULO je porabil preveč črnila za poveljevanje maršala Tita, kar ni zaslužil. Ni omenil preganjanja vernikov in katoliške Cerkve. Vpeljal je med mladino ateistično vzgojo, kar je povzročilo največje število samomorov mladine v kakem civiliziranem narodu. Škofu Ljubljanske nadškofije je malo manjkalo, da ni našel strahotno smrt, ko so ga hoteli živega zažgati. Časopisi so ta čas poročali o atentatu na škofa Antona Vovka. Na isti škofiji je bilo pobitih nad 60 katoliških duhovnikov. Celotne družine so izginile pod ateističnim režimom.

Za konec navajam besede našega prevzvišenega kardinala Dom. Vicente Schererja: Komunizem ima vse napake kapitalizma — in še tisoč drugih.

S. C. P.

Časnikar Luis Carlos Ramos odgovarja:

Predno je pisec članka „Jugoslavija brez Tita — vedno s Titom“ odšel na potovanje, je hotel nekaj napisati. Iskal je zgodovinske podatke o Jugoslaviji in ljudstvu, ki tam živi. Tudi je iskal po časopisih zahodnih dežel, kaj so pisali ob priliki Titove smrti, vključno časopis O ESTADO DE SAO PAULO, kjer je zaposlen že 14 let.

Ta posebni odposlanec ni hotel ponavljati, kar je že bilo napisanega, ampak je hotel napisati nekaj novega, kako živi Jugoslavija brez Tita. Tako je bil napisan ta članek, ki je bil objavljen 19. 10. 80. Ta časnikar je tudi katoličan in pozna 41 držav — dve komunistični poleg Jugoslavije. Ni iskal hvale za Tita, temveč je hotel samo pokazati, kako gleda brazilski človek na razmere v Jugoslaviji 6 mesecev po smrti Tita.

Sedaj pa nam ta odgovor pokaže drugo stran, kaj misli Jugoslovian daleč od svoje domovine, in tako dopolnjuje njegov članek.

Časnikar upošteva njegovo mnenje in sočustvuje z žrtvami komunizma — ampak svojega članka ne popravi.

Po odločitvi županov — nezadovoljstvo

O ESTADO DE SAO PAULO — 29 Novembro 1980

Zvedela sem z veliko nezadovoljnostjo za odločitve g. županov mest Sao Paulo in Campinas, da namreč imenujeta dve važni cesti z imenom JOSIP-a BROZ-a TITOta. Rada bi vedela za vzrok te odločitve. Ali ne obstaja nobena komisija, ki bi nadzorovala načrte in eventuelne posledice, ki lahko nastanejo iz tega? Ali ne obstaja že v praksi, da pripada imenovanje neke ceste v prvi vrsti domačim zaslužnim možem, kateri imajo zaslugo za napredek mesta na socialnem, kulturnem ali političnem polju? N. pr., ali

nimamo nobenega pesnika, pisatelja, učenjaka ali politika, ki bi zaslužil čast kakršna je bila izkazana politiku s tako sumljivo preteklostjo, kot je na primer Josipa Broza-Tita iz Jugoslavije; moža brez kulture, ki se je povzdignil na oblast preko potokov krvi; moža, ki je konfiniral kardinala Stepinca v njegovi domači vasi in ni dopustil, da bi mu izročili kardinalski klub; moža, ki je prejel naslov maršala in dosmrtnega predsednika svojevoljno in s pomočjo kom. partije. Bil je mož, pod čigar oblastjo ni bilo nikoli demokracije in ne svobode; ta ne sme obstajati, kjer vlada ena sama stranka — komunistična, kjer ni svobodnih volitev. Mož, ki je z vso silo vpeljal marksistični ateizem. Mož, v čigar deželi duhovnik ali šolska sestra nimata vstopa v učne prostore in ne smeta obiskati bolnika v bolnišnici. Mož, čigar deželi je božič navaden deloven dan in kjer cerkvi ne dovolijo niti eno-minutnega programa na radiu in televiziji, kjer je veren človek zapostavljen na drugo stopnjo in ne more priti na nobeno važnejše mesto, kakor v vojski, diplomaciji, vzgoji, vodstvu podjetja in podobno. Mož, ki je izbral nacistično in fašistično zasedbo dežele za izvedbo komunistične revolucije in v prvi vrsti uničenja vseh nasprotnikov. Mož, ki se je zvezal z nacisti za skupen nastop proti Churchillovemu načrtu za izkrcanje na Balkanu. Če bi naši brazilski vojaki, ki so se nahajali v Italiji, pomagali v tej invaziji, bi bili sprejeti na meji Jugoslavije s krogami iz kanonov nacistov in titovcev, združeni z istimi nameni proti svobodi in demokraciji. Mož — Josip Broz —, ki je pobil več desetih duhovnov in na stotisoče nacionalnih vojakov — razoroženih — in to po koncu vojske. Mož, ki je naredil za svoje nasprotnike in svoje bivše vojne tovariše, s katerimi se je ideološko ločil, najstrahotnejše koncentracijsko taborišče, kar jih svet pozna. Mož, ki se je mogel vzdržati na položaju s finančno pomočjo zaslepljenih Amerikancev, in katera je bila večja, kot vsej latinski Ameriki. Mož, ki je živel v največjem luksuzu in razkošju, kar si ga more kdo misliti, ki niti sam ni vedel za število palač, ki jih je posedal — po knjigi njegovega najbližjega sodelavca in pisatelja Milovana Djilasa „Rdeči monarh“. Mož, ki je ustrahoval vse ljudstvo Jugoslavije, prinašajoč smrt in negotovost tisočem družinam.

Vprašam: kaj je ta Jugoslovan Josip Broz z nadevkom Tito naredil za našo deželo in še posebej za Sao Paulo in Campinas, da je bil deležen te časti, ki mu je bila podeljena?

Pred revolucijo leta 1964 „Maršal Tito“, ki se je nahajal na obisku v Braziliji, niti ni smel vstopiti v državo Sao Paulo; ni mu bilo dovoljeno; in sedaj po 16 letih mu mesto Sao Paulo poklanja več kilometrov dolgo cesto!!! Mogoče se že pripravljamo na prihodnost, ko bodo podobni „maršali“ prinašali suženjstvo tudi v našo deželo? Za enkrat mu hvala Bogu in našemu junaškemu vojaštvu še rešeni te tiranije.

Če župan naše prestolnice misli, da je primerno imenovanje neke ceste na ime tujca, zakaj se ni spomnil na papeža Janeza Pavla II., kateri je ob priliki svojega zgodovinskega obiska Brazila, združil okrog sebe milijone Brazilcev, prinašajoč tolažbo in upanje našim družinam in našim srcem.

Častneje je, spoznati napako in jo popraviti, kakor pa v njej ostati in jo izpeljati. Prosim župana, da prekličeta svoj načrt imenovanja ceste na ime „maršal Josip Broz - Tito“ in ju preimenovati na drugo ime, da bo v zadovoljstvo vseh Brazilcev in ga bomo brali z veseljem in ponosom.

Bernardete Muti Ferreira

NAŠI MRTVI

✠ Viktor Gliha

Po dolgi in hudi bolezni nas je dne 4. aprila 1981 zapustil naš soborec, kapitan Viktor Gliha.

Rojen je bil 1. februarja 1905 v Stični na Dolenjskem. Pozneje se je družina preselila v št. Jernej na Dolenjskem, kjer je pokojni Viktor rasel in užival lepote zemlje, njegove Dolenjske, ki je ni nikoli pozabil. Po končani osnovni šoli je odšel v gimnazijo, nato pa v vojno akademijo v Beograd ter postal aktivni častnik. Služboval je po raznih krajih Srbije. Ob razpadu je bil z ostalimi oficirji v taborišču v Italiji, od koder se je vrnil domov v št. Jernej.

Ko so komunisti pobili že več faranov, se je Viktor odločil in odšel k Vaškim stražam; pozneje pa je bil kot

domobranski častnik na štabu v Ljubljani.

Po slučajnostih se je rešil vračanja in emigriral v Argentino. Tu je bil največ zaposlen kot trgovski potnik. Težka gangrena na eni, potem na drugi nogi ga je prisilila, da se je penzioniral. Svojo bolezen je kar korajžno prenašal; tudi, ko je bil na ortopedskem vozičku brez obeh nog.

Nazadnje je živel v zavodu sv. Vincencija v Slovenski vasi v Lanusu, kjer je bil lepo oskrbovan. Vedno je imel obiske in rojaki iz Lanusa so ga vabili na domove. Ko so mu morali odrezati še zadnji kos noge nad kolenom, je v strašnih bolečinah dočakal konca v bolnišnici Muñiz. Od tu je bilo truplo prepeljano nazaj v Lanús in naslednji dan je bil ob udeležbi vse Slovenske vasi, znancev in soborcev s sv. mašo pokopan.

Soborci Tabora so mu na krsto položili slovenski šopek s slovensko zastavo. Soborec Ivan Korošec se je v prisrčnih besedah poslovil od nje-

ga. Iz vsega govora bi omenil le eno; — ko ga je nekoč Ivan vprašal, če bi šel domov, je odgovoril: „Ne, domov ne bi šel; rad pa bi poljubil slovensko zemljo, kjer počiva toliko po nedolžnem pobitih.“ Tako je odgovoril „izdajalec“ Viktor.

Ob tej priliki se zahvalimo vsem, ki so skrbeli zanj, ter mu krajšali ure težkega življenja.

Dragi Viktor, dobri Bog naj te uvrsti med naše večne bataljone; počivaj v miru, ostal boš v naših spominih do konca!

Tvoji soborci

EPK

JOŽE JAVORŠEK — SAMOTNI JEZDEC

(Nadaljevanje)

Kot primer takega „izgubljenega“ intelektualca med partizani navaja Javoršek Dušana Pirjevca-Ahaca, kasnejšega profesorja. Sploh se Javoršek ves čas „Nevarnih razmerij“ — v „pavzah“ med posameznimi pismi — vrača k Pirjevcu, češ, kaj bi na to rekel Ahac. Človek ima občutek, da Javoršek mnogo več ve o Pirjevcu, kot pa nakazuje, a iz enega ali drugega razloga molči (Pirjavec je medtem umrl). Vsekakor v knjigi navaja le, da je Pirjavec zagrešil določene ekscese kamorkoli so ga poslali, pa ni bil nikdar kaznovan: samo „premeščen“.

Zapadali pa so v ekscese tudi drugi partizanski komandanti, ki so nenadoma začutili v svojih rokah „oblast“, kot piše Javoršek. Nadaljuje namreč, da je poleti 1942 spremljal Edvarda Kardelja, ki je takrat prihajal na osvobojeno ozemlje. Med potjo od Sostrega čez dolenske hribe v Rog naj bi Kardelj vpraševal tudi o „partizanskih izkustvih“ in o partizanstvu sploh, pa potem, še predno je prišel v Rog, dejal: „Kolikor globlje grem na osvobojeno ozemlje, toliko bolj me boli glava.“

V današnjem kontekstu je ta Kardeljeva izjava razumljiva, ali bolje, razumljivo je, da jo je Javoršek zapisal. Ye pa pomislimo na Kardeljeva navodila: „Pobijajte!“ pa na izjavo Djilasu (umori naj bi demoralizirali belogardiste), postane ta izjava nesprejemljiva, se pravi — izmišljena. Javoršek pa celo nadaljuje, da je Kardelj nato sklical posvet komunistov, „kjer je njegova srdita beseda napravila red.“ — Kakšen red vendar? —

Ekscesi, tudi Pirjevčevi, so se nadaljevali; in Javoršek jih opisuje na tipično, cinično „intelektualistični“ način: „cinizem in podcenjevanje človeka kot človeka. Popolna slepota za sleherno obliko humanizma. Nobene pomisli na kakršnokoli možnost človečanstva v času revolucionarnega boja.“ Po naše: pobijali so levo in desno.

Javoršek ugiblje da so se ti grešniki, kot Pirjevec in Zupan, morda po vojni odkupili z literarnim in znanstvenim delom, ker bodo „hudodelstva pozabljena, spisi pa ostali“. Potem se spomni, da ne gre obdolževati samo komunistov in naprednjakov, ker tudi krščanski socialisti niso bili „sami angelčki božji“.

Na primer Edvard Kocbek.

Ves čas krute vojske je kot član Izvršnega odbora Osvobodilne fronte dobival poročila o „napakah“ v partizanskem gibanju. Sporočali so mu jih prijatelji (Toman), zaupali so mu jih člani njegove skupine, obračali so se nanj preprosti kristjani, ker je bilo pač urbi et orbi znano, da je njihov zastopnik v vodstvu osvobodilnega gibanja. Zbiralec teh dokumentov pa je bil seveda tisti, ki mu je o vseh teh napakah največ pripovedoval in mu prinašal največ podatkov. In sicer uradno, ker je po članstvu v Pokrajinskem odboru IOOF postal član Kontrolne komisije Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, ta komisija pa se je ukvarjala samo s preganjanjem neumnosti, zlasti pa seveda tistih, ki so mejile bodisi na škodo bodisi že na hudodelstvo. Kadarkoli je Edvard poslušal poročila člana Kontrolne komisije, je le zmajeval z glavo in vzdihoval kot verna duša v vicah. Res je, da se je nekajkrat oju-načil in javno izjcljal nekatrše protestne stavke, resnici na ljubo pa naj bo povedano, da so bili ti stavki podobni otroč-jemu blebetanju.. Kot intelektualac bi lahko vedel, da so bili auctorji grozljivih napak v prvih časih narodnoosvobodilnega gibanja izključno ljudje, ki so bili istega stanja kot on. Dne 20. junija 1942 si je iz Kardeljevega pisma, ki ga je Izvršni odbor dobil na osvobojeno ozemlje, v svoj dnevnik prepisal tale stavek: „Prav zato pa je tudi tako važno, da se na osvo-bojenem ozemlju likvidirajo vsa ultraleva gibanja...“ Ampak Kardeljevo navodilo si je samo prepisal. Ko pa je zasedal kot gost na partijski konferenci v zapuščeni kmečki hiši na Rogu, je sedel nad glavami krščanskih socialistov, ki jih je „vojvoda“ Urban dal zapreti v tisti hiši v klet, tista klet pa je bila prvi partizanski zapor.

Kljub temu, da je véliki humanist Edvard Kocbek zve-del, da sedi nad glavami svojih partizanskih somišljenikov in celo prijateljev, ni zinil niti besede, ki bi lahko odprla vrata ječe. In ko mu je zbiralec teh dokumentov tik pred roško ofen-zivo natanko poročal, kaj je skupaj s svojimi tovariši iz Kon-trolne komisije IOOF videl in ugotovil v taborišču pri Ahacu na Maverlenu, kakšen greh se tam dela zoper človeka in re-volucijo, si je v dnevnik *Tovarišija* zapisal samo to, da sem se „od nekod vzel“. In nato je še dostavil: „Pravi, da se vrača

iz Bele krajine. Ne morem več pošteno misliti, komaj ga poslušam. Postajamo hromi..."

Ampak s strašljivimi poročili ni hotel razburjati vodstva osvobodilnega gibanja, ki je imelo pred seboj hujše težave, kakor pa so bile težave z levimi ekscesi intelektualcev. Oporunist. Pozneje pa v **Tovarišiji** o levih ekscesih ni hotel pisati, ker je bil podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS, pa mu je bilo več do političnega ornata kot do resnice.

Kamuflača kot moralna nevrednost je bila glavna napaka krščansko-socialističnih intelektualcev.

Na primer:

Jeseni leta 1945 je Edvard Kocbek natanko vedel za smrt telogaidistov v Kočevskem Rogu, decembra leta 1946 mu je pisec teh pisem in dokumentov poročal o vseh teh dogodkih zelo natančno, poročal mu je izjave očitca, s katerim se je srečal v Parizu. A on si je tiščal ušesa z obema rokama. To ni bil trenutek, da bi on dvignil besedo. Njegov čas je napočil leta 1974. Skoraj trideset let pozneje, ko je sneg časa že zametil zgodovino, njegov glas pa se je oglasil zaradi lastne glorifikacije pred sovražniki in tujino. Intelektualec krščansko-socialističnega kova. Kamuflator. Kamuflator z bombami, ki delujejo kot tempirane bombe.

To je huda obtožba Kocbeka; saj meče težak dvom na njegovo izjavo tržaškemu pisatelju Pahorju, da je sicer slišal leta 1946 za pokol domobrancev, da pa je verjel članom CK slovenske partije, da so vsi domobranci v „prevzgajališčih“ in da je „hvalil Boga ker ga je rešil tega bremena“. Šele leta 1948 naj bi se potem prikopal do dokončnega spoznanja, da je masaker res bil zagrešen in je hotel odstopiti od vseh funkcij, pa je prišel prelom s Kominformo in se mu je zdelo, da bi odstop „v takšnem ozračju ne bil pošten“. Zato je čakal vse do leta 1975, da je slednjič o stvari spregovoril v intervjuju s Pahorjem. (Pahorja se Javoršek loti kasneje v knjigi; in Pahor mu je tudi odgovoril v tržaški Mladiki).

O „levih ekscesih“ razpravlja Javoršek tudi v namišljenem pismu Tarasa Kermaunerja, pisatelja in literarnega kritika:

Ali se ti ne zdi, da se kaže človekova potreba po človeškem (po istem, po duši, povezanosti, normalnosti) skozi dejavno zanikanje človeškega: skozi umor? Ni s tem kruto zadeta neka temeljna človekova lastnost, ki jo religije, posebno krščanska, in deloma tudi ideologije, načrtno zakrivajo? In je umor kljub vsemu potrditev človeškega, medtem ko je hlad institucije popolna odtujitev? Da se v sodobni družbi-instituciji vsi ljudje spreminjajo v anonimne številke, torej v materialnost, morda celo samo simbolnost, v elemente sistema (strukturnalizem!), med nami zavladajo tako posredni odnosi, da je

vsak od nas popoln tujec, da smo do kraja alienarni, umor pa pomeni neposredno ukvarjanje s sočlovekom, stik dveh duš, ponovno rojstvo duše, čeprav skozi krivdo? Se ni človeški rod začel z umorom? Niso najstarejši miti pričali o umoru kot enem važnih in za čustvovanje skupnosti pomembnejših dejstev kot biološka rojstva? Je pomembneje, da sta Adam in Eva rodila Kajna in Abla ali da je Kajn ubil Abla ter tako neposredno povezal dva človeka, dve duši, pa čeprav v obupu, trpljenju, nemilosti, krivdi, kesu, preganjanosti? Ni sovražstvo enako močno kot ljubezen? Smrt kot rojstvo? Obup kot vera? Se ni torej navzočnost človeškega — občestvenega v Zupanu uveljavila na ta sicer grozljiv a po svoje učinkovit način in ga tako — prek umora — rešila za človeško?

Tako nekako je seveda mislil tudi Napoleon, ki mu je bila revolucija „kup gnoja“, na katerem potem požene žlahtno zelenje. Toda — gnoj vendarle ostane gnoj. Podobno misel je razvil Santayana, ki smatra, da je revolucija uspešna le v toliko, v kolikor se (po zmagi) prilagodi in absorbira tisto, čemur se je uprla. Današnja „kapitalistična“ Slovenija je lep primer tega.

Vsemu temu bi po domače rekli: Namen posvečuje sredstva; toda Javoršek ima seveda spet neko bolj „elegantno“ razlago:

Vse kaže, da je bil tudi slovenski svet v desetletju pred vojno zrel za problematiziranje slovenske ideološke samoumevnosti, za dvom o sveto preprosti socialnosti, za vračanje k Cankarju, mlademu Stritarju, za vprašanje eksistence, za razkroj krščanske podobe sveta, razdeljenega med Dobro in zlo, le hudo ogrožena socialno-nacionalna slovenska situacija je tega duha zadrževala, Bartola, ki se ga je upal nemoteno izpovedovati, iztisnila na rob, v kulturno brezpomembnost, Kocbeka vrgla v politiko, Zupanu pa preprečila, da bi svojo literaturo, ki je je kot komaj petindvajsetleten garač napisal izredno mnogo, objavil in mu jo zaklenila v predal.

Tako niha celotno Javorškovo poglavje o partizanskih in Zupanovih ekscesih med ciničnim posmehovanjem in nekim skoraj zanešenjaškim idealizmom, ki spominja na Lacordaira. Očitno pa je že tudi, kakšno uslugo je s tem pisanjem Javoršek kljub vsemu storil partiji, odnosno partizanskemu mitu. Ljudje, rojeni po vojni, ki pa so zdaj že v zrelih letih, bodo med razmišljanjem o Javorškovem pisanju lažje potolažili dvome, ki jih morda glodajo okoli vprašanja o resničnem značaju „narodno osvobodilnega boja“. Ljudje s tako globokimi mislimi (če se je svet začel z umorom, zakaj se ne bi še nova slovenska družba) pač ne morejo biti prežeti s samim zlom...“ itd.

VII.

Jeseni leta 1945 je Javoršek nekako obupal nad slovensko družino

in se odločil, da gre v Pariz. Kasneje je zapisal, da so bila njegova pariška leta „veličastna zgodba“. Začelo pa se je precej mizerno. Odšel je tja kot „referent za socialno politiko“ obenem s prvim Titovim ambasadorjem Ristićem. Ni pa bil uradno „nastavljen“; zato so ga v Parizu vtaknili med druge „navadne“ jugoslovanske študente-štipendiste, ki so bili, kot piše „kot neplemeniti žrebeci, važni, živčni in smrdljivi.“ Zato je kmalu zapustil njihov hotel ter si poiskal svojo sobo, obenem pa opravljal posle „referenta za socialno politiko“. Tako je tudi prišel v francosko levičarsko družbo in navezal, kot kaže, v resnici zavidljive zveze in poznanstva. Z Ristićem se očitno nista razumela. Javoršek nakazuje, da je Ristić že takrat predsedal v Djilasovo „novo klaso“ in se za razne „referente“ ni dosti menil; kaj šele za študente. Šele, ko je prišel v Pariz Kardelj na mirovno konferenco, je na Javorškovo intervencijo poskrbel, da so študentje dobili vsaj svojo kantino.

Kot „referenta za socialno politiko“ so Javorška nato poslali med slovenske izseljence v severni Franciji. Obiskoval jih je in jim razlagal položaj v domovini. Večina je takrat hotela domov, kar pa še ni bilo mogoče. Tako je Javorškova misija predstavljala predvsem propagandno akcijo; sam pa je zbral celo verigo človeških zgodb. Po povratku v Pariz je napisal ambasadorju dolgo poročilo, nakar je bil izplačan in postal navaden študent na Sorbonni, kjer je študiral primerjalno literaturo.

Tedaj se je pričel širiti tudi krog njegovih pozancev: Pierre Courtade, novinar, ki je pisal za L' Humanité; „fantastični starinar“ Mony de Bouly, ki naj bi bil celo srbskega porekla; dadaist Tristan Tzará pa romunskega; pa tudi njemu „zgodovinsko podobni“ krščanski socialisti Emmanuel Mounier, Bertrand d' Astor in pesnik Pierre Emmanuel. Ti so mu odprli vrata in razumevanje francoske družbe; tako bi se vsaj dalo sklepati iz njegovega pisanja. Medtem pa, ko si je on v Parizu „širil obzorje“, je slovenska kultura v domovini „sedela na kantonu ob cesti in čakala na delo“.

Kulturne ustanove so rastle kot gobe po dežju; pisci so pisali v slogu iz Sovjetske zveze uvoženega socialističnega „realizma“; glasbeniki so morali komponirati marše in pesmi za delo; slikarji so se morali posloviti od fantazij in tista „sila“, ki naj bi vezala slovenske kulturne delavce od Cankarja do Osvobodilne fronte, je začela razpadati. Nekako mimogrede zapiše Javoršek tudi, da je nad to „lopatarsko poezijo“, „časnikarsko angažiranostjo“ in „propagandno literaturo“ kraljeval Dušan Pirjevec — Ahac. Sekundiral mu je Vitomil Zupan in ga uvažal v „skrivnosti svetovne umetnosti“ in „bohemskega izkustva“. „Mi pa smo sanjali,“ piše Javoršek, „da se bo po vojski začelo veliko obdobje slovenske literature. Če je narod, ki je bil zatiran in večidel tudi v svojih glavah nesvoboden, ustvarjal tako zanimivo pisarijo, ni vrag, da bo v svobodi ustvarjal neskončno boljšo.“ — Ni vrag? — Je vrag!

Tudi Javorškovo navdušenje za 18. stoletje izvira iz njegovih pariš-

kih let. Predvsem so ga zanimale tiste „senčne strani“ tega „sončnega“ stoletja, o katerih je v provincialni Ljubljani lahko samo sanjal ali šepetal, v svobodnjaškem Parizu pa so se razgrnile pred njim kot roba na „dalmatinčevi“ torbi. — De Sade in Saint Juste, Madame Dubois, nagl kralj Ludvik XV. in seveda Restif de la Bretonne, „Volter francoskih sobaric“...

Ob vsem tem se je Javoršek zavedel, da je skušal njegov partizanski sodelavec Vitomil Zupan nekaj podobnega vpeljati v slovensko literaturo, odnosno, da je to že storil s svojim „Lévitanom“, kjer se je „poveličal kot erotični prvak Jugoslavije“. Spričo „zahrbtno hinavščino“, ki naj bi jo Zupan natrpal v „Levitana“, smatra Javoršek, da je potreben preskok iz obdobja „kamuflaže“ v obdobje „odprtosti“. Za hip se spet ustavi ob Pirjevcu, če bi mu morda lahko pomagal; potem se odloči, da mora „preskočiti“ sam.

Ta „preskok“ pa je bil za Javorška-študenta neizvedljiv. Zato je kmalu obesil šolo na klin in spet postal „partizan“. Največ zaslug za to pripisuje nekemu Grku, ki ga naslavlja z mitičnim imenom Agamemnon. Ta naj bi mu odprl vrata v pariško komunistično podzemlje, pa še kam... Kot na primer v „družnico“, kjer je bila „mati“ z dvema hčerkama, „sestricama“; in tam sta Javoršek in njegov grški mentor lahko potolažila vsakršno lakoto...

„Agamemnon“ je Javorška s pripovedovanji o razvoju „narodno-osvobodilnega“ boja v Grčiji in njegovi propasti tudi privedel do spoznanja, da kljub vsemu še vedno nima prave „razredne zavesti“ in da je prav za prav tudi ostali slovenski inteligenti niso imeli in je nikdar ne bi imeli, če bi ne bilo Kardelja in Kidriča. Brez njiju, piše, bi ti inteligenti med vojno „boječe ždeli na svojih domovih in čakali konca vojne. Edvard Koebek bi se skrival in se majal kakor jeziček na tehtnici zdaj sem, zdaj tja; Josip Vidmar bi se skril v pleterski samostan k prečastitemu očetu priorju Edgarju ter tamkaj pisal svoje meditacije; Matej Bor bi bil sicer zaprt, pesmi pa ne bi tiskal...“. Samo po zaslugi Kidriča in Kardelja so ti ljudje „podedovali zavest svojih prednikov in opravili najčistejšo vlogo v narodnoosvobodilnem boju.“

Najbolj „veličastno“ poglavje Javorškove „veličastne“ pariške zgodbe pa je njegovo srečanje s črnogorsko kneginjo Genovefo, ženo kneza Mihajla Petrovića Njegoša, ki so ga Italijani hoteli postaviti za kralja Črne gore, pa je to odklonil, kot pravi Javoršek, v veliki meri na prigo-varjanje Genovefe, ki je bila sicer Francozinja plebejskega rodu. Po vojni je to svojo „južno slovansko“ zvezo uporabila za dobrodelno izživljanje v korist jugoslovanskih študentov, ki jih je vabila na večerje in tudi sicer skrbela za njihove potrebe. Javoršku se je to njeno delovanje zdelo „slaboumna ideja“; in kot pravi, ni šel nikdar k njej na kosilo. Toda poleti 1946 je Genovefa priredila ples za Jugoslovane ter se na njem prikazala v „sinji plesni obleki zapeljivih izrezov“. Javorška je docela očarala. Po nekaj plesih sta zapustila dvorano in se odpeljala na njen dom v pred-

mestni Neuilly, kjer je Javoršek ostal „štirinajst dni in noči“. Javoršek pravi, da je šlo z njegove strani za „resno ljubezen“.

Zato se zdi, da je prav Genovefa v središču njegovega sovraštva do Zupana. Kasneje namreč (časovno obdobje ni jasno zapisano, a menda je to bilo leta 1948) je knez Mihajlo v zahvalo za medvojno zadržanje prejel od Titove jugoslovanske vlade nekakšno honorarno službo v Beogradu in je večkrat prihajal tja iz Pariza. Genovefa ga je spremljala le do Ljubljane, kjer jo je seveda „sprejel“ Javoršek. Toda, kot se rado zgodi v takih primerih, je storil napako: predstavil jo je Zupanu in ta mu jo je — na psihološko precej zanimiv, čeprav skoraj otroško naiven način — speljal. Kasneje sta se razšla tudi knez in Genovefa. Postala je odlična pariška zdravnica — okulistka in Javoršek jo je pač odpisal; sovraštvo do Zupana pa je ostalo...

Javoršek je v Parizu do kraja izrabil tudi nekakšen „mit“, ki se ga je „držal“ kot jugoslovanskega partizana. Pierre Courtade ga je seznanil z neko francosko komunistično družino in ta ga je uvedla v takrat zelo razgibano revolucionarno delovanje v Parizu. Sodeloval je pri vseh mogočih stavkah in drugih političnih akcijah, ki jih imenuje „pozicijska vojna“. Ker drugim francoskim krogom ni ostalo prikrito, da vodijo to „pozicijsko vojno“ predvsem razni „Agamemnoni“ in Javorški in ne domači komunisti, je partijska vsem tujim sodelavcem naročila, naj se znebijo rednih potnih listov in vzamejo Nansenov mednarodni potni list, da bi tako zbrisala sled tujih agentov v svojih vrstah. Tudi Javoršek je odvrzel potni list v Seino.

Ena posledica je bila, da je takoj izgubil še tisto štipendijo, ki jo je imel. Toda pesnik Emmanuel mu je oskrbel varuštvo bogate francoske plemkinje Madame de Margerie, ki si je domišljala, da je bila v mladih letih ljubica večnega popotnika, pesnika Rainerja M. Rilkeja. (Javoršek je ali zelo domiseln lažnjivec ali pa je v resnici navezal skoraj neverjetne stike in zveze). Istočasno kot Javorška, je podpirala tudi angleškega pesnika Davida Gascoyna. Javoršek se ob spominu nanjo hahlja, češ, da ji je pisal ljubavna pisma, za katere naj bi Madame sama rekla, da so boljša od Rilkejevih.

Človek se mora upravičeno spraševati, kdaj je imel Javoršek čas za ta pisma. Istočasno se je namreč seznanil tudi z dejanskim pariškim podzemljem, se pravi s kanali, ki jih je prvič opisal Victor Hugo v svojih „Les Misérables“. Nekje med vsem tem revolucionarnim potepanjem in plazenjem po pariških kanalih pa ga je spreletela misel, kaj prav za prav počne on, tujec med francoskimi revolucionarji; se pravi, da je tista njegova „ideološka sorodnost“ s temi ljudmi stopila nekam v ozadje. Njej je sledila druga misel: Francozi so za svoja „umazana“ dela vselej najemali tujce. Njihova slovita „Tujska legija“ je vendar najboljši dokaz tega! Francozi, tudi tisti, ki so lazili po kanalih in postavljali barikade v tistih razburkanih dnevih, predno se je spet prikazal de Gaulle „Veliki“,

so bili v resnici slabihi in šele „tujci“ so jim dal neko hrbtenico. To ljudstvo je namreč umetniško, bohemsko, nezvesto, brezumno. Njegov poglavitni popravek od jutra do večera je isti: očarati in očaran biti. Zanima ga kaj malo stvari, pa še te so zunaj vsakdanje stvarnosti, v ostalem pa je to narod lenuhov, ki se prepuščajo užitkom in sračjemu klepetanju, prepiranju, vpitju in pitju.

Kako torej naj bi to „anarhično ljudstvo,“ to ibernsko-galsko-latinsko ljudstvo spravili v isti kalup kot „narode, ki so se izšolali v težkih časih svoje zgodovine v disciplinirane in ustvarjalne državljane“. — Tu bi moral Javoršek dodati samo še: „pod modrim vodstvom komunistične partije“, pa bi bil propagandni efekt popoln...

Javorškova pariška, revolucionarno-erotična epizoda se je razblinila junija 1948 z resolucijo Kominforma, s katero je bila Jugoslavija izključena. Tu je vsaj toliko pošten, da ne skuša stvari postavljati na glavo s trditvijo, češ, da je „Tito prelomil s Stalinom“, kot sicer beremo dan za dnem v vseh mogočih publikacijah na zahodu, da jugoslovanskih niti ne omenjamo.

S to resolucijo se je začelo „eno najbolj grozljivih obdobj“ Javorškovega življenja. Za resolucijo samo je Javoršek zvedel pri prijatelju Jeanu Negru.

Svet se je začel majati. Če bi resolucijo napisal inteligenten človek, ki ni vaje uporabljal laži, podtikanj in anatemiziranja, ki se potemtakem spozna na ljudsko in višjo filozofijo, bi bila lahko usodna. Ker pa so jo očitvidno sestavili polpismeni birokrati, katerim se je sveti Duh izognil v velikem loku in so se spoznali na psihologijo kot pes na boben, ji nihče ni mogel verjeti. Delovala je kot farsa.

Žal pa je ta farsa imela za seboj največjo in najsilnejšo armado na svetu in splet najboljše organiziranih komunističnih partij. Velesilo sveta.

Ko se je tisti dan vrnil v svojo francosko „družino“, so se stvari spremenile. Za Francoze ni bilo nobenega pomišljanja. Še pred njegovim prihodom so imeli kratko posvetovanje. Stvar je bila preprosta: Roma locuta, causa finita! Na kosilu, ki je sledilo, je bilo ozračje napeto. Pierre Courtade je komaj prikrival svoj cinizem (kasneje je v Humanitéju obdelal Tita in njegovo družino kot fašiste); Frederic Joliot-Curie slovitega imena, s katerim je imel Javoršek nekoč „fantastične razgovore“ (spet ena fantastična zveza), ga zdaj ni hotel niti pogledati; pesnik Luis Aragon pa s svojo dulcinejo Elso ni hotel niti priti na tisto kosilo, da ne bi lomil kruha z Javorškom. Kljub temu so nekateri njegovi prijatelji še upali, da se bo postavil na stran Kominforma. „Ofenziva“ na Javorška je trajala vse kosilo in še po njem, dokler mu ni bilo, kot pravi, dovolj, in je začel vpiti na svoje nekdanje prijatelje. Potem je pospravil svoje stvari in šel po svojih potih.

Dokončno pa je Javoršek zapečatil svojo pariško epizodo z intervjujem, katerega je dal na francoskem radiu v rubriki Svobodna tribuna Benjaminu Cremieuxu, enemu redkih komunistov, ki se je še obdržal na francoskem radiu. Program so oddajali 13. julija, na predvečer francoskega državnega praznika. Cremieux mu je najprej zastavljal splošna vprašanja, nato pa čedalje bolj kočljiva in napadalna; Javoršek pa naj bi mu odgovarjal ostro, nedvoumno in nesramno... Komunistični Pariz ga je dokončno — „izpljunil“.

D drugega mu ni kazalo, kot da se vrne v domovino. Pariški prijatelji so ga zapustili, štipendija se je posušila, na ambasadi so mu že zdavnaj zaprli vrata. Toda v domovini so se v tistih „mladih, povojnih časih“, kot pravi Javoršek, godile „čudne pomote“. Nekdo je postal ambasador na Norveškem, ker je tam nekoč živel njegov teta; nekdo je postal direktor železarne, ker je nekoč podkoval konje; in Javorškov stari znanec Dušan Pirjevec je postal kulturni minister najbrž zato, pravi Javoršek, ker je bil njegov oče knjižničar in prijatelj Ivana Cankarja. Toda Javoršek sumi, da je Pirjevec, ki bi bolje sodil v kmetijstvo ali industrijo (po svoji izobrazbi), slutil, da so vsi kulturni delavci „leta 1945 zlomili, ker niso vedeli, kaj naj bi počeli v svobodi in kaj v izgradnji socializma“. Ta očitek torej spet kaže na „nevarnost“ Javorškovega pisanja: po vsem zmago-slavju, ko naj bi obrodila revolucionarna prizadevanja družbeno osveščenih slovenskih množic itd. itd. — ad nauseam, so se slovenski intelektualci, katerih večina se je direktno ali indirektno vezala na OF, nena-doma „zlomili“ in niso vedeli, kaj naj bi počeli v „svobodi“. Če to drži, potem to niso bili nikakšni inteligenti; če to ne drži, potem tisto ni bila nikakšna svoboda!

Najhuje pa je bilo po Javorškovem mnenju dejstvo, da se je Pirjevec vezal na Vitomila Zupana, ki ga je, kot nekoč prej Javorška, s pijačo in „nemoralo“ premamil tako, da sta postala nekakšna „duhovna dvojčka“ in ju ljudje v razgovorih niso več znali ločiti.

V to „razklanost“ in „zlomljenost“ je udarila resolucija Kominforma. Slovenska inteligenca, piše Javoršek, bi takrat morala uvideti, kaj se je s to resolucijo zgodilo „v samem sestavu domače inteligence in napredne inteligence vsega sveta“.

Med inteligenco tistega sveta, ki je doslej prisegala na Stalina, se je začelo izpraševanje vesti. In prikazale so se nove možnosti razvoja. Na svojo stran smo si v svetovnem merilu pridobili največje duhove na vseh peterih kontinentih sveta in marsikateri teh duhov so morali zaradi Tita pretrpeti marsikatero grenko. A vzdržali so. Zgodilo se je, da je v svetovni inteligenci jugoslovanski odpor zoper stalinizem veliko bolj zdravo, globoko in veliko bolj rodovitno odmeval kot pa v domači. Domača je bila kot otrpla.

Razlogov za to otrplost je bilo več.

Destalinizacija je bila počasen in trpeč proces, ki so ga preživljali predvsem politiki, za njimi šele kulturni delavci. Zakaj se je prvič v naši zgodovini zgodovinski red preobrnil (doslej so se zmeraj kulturni delavci pognali v pravo smer razvoja med prvimi), sodi v zgodbe, ki pa jih tale kronika ne more zajeti.

V tem času torej se je Javoršek vrnil iz Pariza domov. Če je v Parizu odhajal v nekih „primitivnih“ okoliščinah, z vojaškim transportnim letalom, je bil njegov povratek še veliko bolj prozaičen. Francozi so dali jugoslovanskim izseljencem, ki so se odločili vrniti domov, na voljo tovoren vlak, ki je konec avgusta 1948 odpeljal iz Pariza in po šestih dneh prišel do Ljubljane...

Javoršek je dobil zase ves vagon, kamor je spravil knjižnico in razne druge predmete, „ki naj bi bili osnova njegovega doma v Ljubljani“. Toda tudi za ta „luksuz“ je plačal ceno: vagon je moral deliti s plemensko svinjo, ki jo je jugoslovanska ambasada poslala nekemu združnemu kmetijskemu podjetju v Slavoniji. Javoršek samo lakonično zapiše, da se je svinja do Ljubljane zredila; da je on sam smrdel, mu seveda ni bilo treba zapisati.

(Sledi)

IZ PISEM

Sao Paulo, 15. februarja 1981

Spoštovani g. inženir!

Skupaj s tem pismom pošiljam prevod članka iz časopisa O ESTADO DE SAO PAULO. Za tem je izšel še drugi, ki je še zanimivejši, katerega Vam tudi pošiljam v prevodu. Kakor vidite iz tega, so tudi tukaj ljudje, ki poznajo naše razmere in trezno gledajo položaj.

Poznam oba pisca teh člankov; posebno pisec drugega je dobil veliko pohvalnih pisem. Celo dva opozicijska poslanca sta mu osebno čestitala.

Upam, da Vam bo prav prišlo; ako boste pa zasledili kako slovnično napako, jo boste že popravili.

Prav lepe pozdrave in obilo uspehov pri Vašem napornem delu.

Vdani

J. C.

Pripis: Prilagam tudi izrezek iz časopisa s sliko princa Aleksandra, sina princa Andreja, kateri je tudi tu v Brazilu. Skupaj s princem Tomislavom imajo veliko posestvo na podeželju in nimajo nikakršnih stikov z drugimi Jugoslavlani, razen redkih izjem. — Tu se nahaja tudi družina ubijalca kralja Aleksandra.

Zgodovina Slovencev

Cankarjeva založba v Ljubljani je leta 1979 izdala obsežno **Zgodovino Slovencev**. Uredila jo je Meta Sluga, oblikoval Cvetko Jeraša, tehnično uredil in opremil pa Kazimir Rapoša. Po obliki in opremi knjiga zares dela čast tradicionalni kakovosti slovenske tiskarske umetnosti že izza dolge dobe pred sedanjim komunističnim režimom. Na ščitnem ovitku je barvna reprodukcija Umestitve na Gosposvetskem polju akad. slikarja Gojmira Antona Kosa. Obdeluje tvarino od prazgodovine in naselitve našega ozemlja, pa vse do Tito-Kardeljevega samoupravljanja in neuvrčenosti. Na 964 straneh velikega formata, od katerih pa je 150 strani odmerjenih samo štirim letom komunistične revolucije za časa tuje okupacije, je na stotine kakovostnih barvnih in črno-belih ilustracij, reprodukcij dokumentov, zemljevidov, skic in statističnih tabel. Ob sodelovanju še sedmih znanstvenikov, so kot avtorji po abecednem redu navedeni:

Zdenko Čepič, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja.

Prof. dr. Ferdo Gestrin, univerza v Ljubljani.

Prof. dr. Bogo Grafenauer, univerza v Ljubljani.

PRIMOŽ HAINZ, SZDL Slovenije.

MARKO IVANIČ, CK ZK Slovenije.

Dr. Janko Jeri, Inštitut za narodnostna vprašanja.

Dr. Milica Kacin-Wohinz, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja.

Prof. dr. Vasilij Melik, univerza v Ljubljani.

Prof. dr. Metod Mikuž, univerza v Ljubljani.

Dr. Dušan Nečak, Inštitut za narodnostna vprašanja.

Dr. Peter Petru, Narodni muzej.

Dr. Jože Šorn, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja.

Jera Vodusek, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja.

Božidar Zakrajšek, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja.

Dr. Tone Zorn, Inštitut za narodnostna vprašanja.

Da bi ju ne bi prezrl kdo, ki bo to **Zgodovino Slovencev** študiral, smo dva poglavitna avtorja prinesli z velikimi črkami in podčrtana. Saj sta zatrdno bila vključena med odgovorne samo zato, da sta s težo svojih „akademiških“ naslovov gledala pod pero ostalih avtorjev in tako zajamčila objektivno zgodovinsko neoporečnost strokovnega dela. (Za tiste, ki se med kraticami njunih „akademiških“ naslovov ne znajdejo: Primož Hainz, Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije. — Marko Ivanič, Centralni komitet Zveze komunistov Slovenije.)

Dokončno spoznanje...?

Ameriški državni tajnik gen. Alexander Haig je v svojem razgovoru z urednikom poznane revije **TIME** (16. 3. 1981) približ:

Sovjetske namere širom sveta so samo podaljšek Brežnjeve doktrine do sfere izven sovjetske hegemonije. V bodoče bomo takšne posege prenašali samo z velikim tveganjem svetovnega miru...

Med poplavo komentarjev okoli izjave gen. Alexandra Haiga je tudi buenosaireski EL CRONISTA COMERCIAL (Leto 73, št. 23423, 23. 3. 1981) prinesel celo uvodnik, v katerem je poleg ostalega tudi zapisano:

Haig ni odgovoril „ne“ samo Brežnjev. Rekel je „ne“ vsej dobi dosedanjih odnosov med Vzhodom in Zahodom, ker je zavrnil poizkus Brežnjeva, da bi še v zadnjem trenutku restavriral ruševine tega, kar se je nekoč imenovalo „popuščanje“, ki pa to nikdar sploh bilo ni.

NA UREDNIŠKI MIZI

SRAMOTA NE BO NIKOLI UMRLA! — Na varnem je ohranjenih nad 300 posnetih negativov o izkopu iz množičnih grobov Jelendola in Mozlja in o krščanskem pokopu žrtev zverinskega znašanja Titove partizanske sodrge nad branilci Grčaric in Turjaka, ki so onega črnega septembra 1943 poslednjič verjeli komunistični častni besedi in se predali. Ob teh mučencih so preživeli prisegli, da rdečim krvolokom ne bodo verjeli nikdar več! Zaradi te prisege je iz množičnih grobov Jelendola in Mozlja pot lahko vodila samo še v ustanovitev slovenskega domobranstva! S temi grobovi so namreč razuzdani komunistični tolovaji dali samo majhen vzorec tega, kaj je čakalo vse, ki bi utegnili stati na poti njihovi razbojniški strahovladi, in kar so potem v še veliko večji meri dokončno dokazali s pokolom nad 12.000 opeharjenih, izdanih in razoroženih domobrancev in tisočev drugih nedolžnih žrtev že samo maja in junija 1945 in še leta pozneje! Pri vsem tem pa imajo še obraza, da to svojo zločinsko razuzdanost ovijajo v heroično haljo nekakšne „osvobodilne vojne“! — Dolga leta smo kolebali pred odločitvijo, ali naj damo te fotografske dokumente slovenski in svetovni javnosti na vpogled. Kot Slovence nas je namreč v dno duše sram, da se je kaj takega sploh moglo dogajati med narodom poštenjakov, pa da je vso to grozo režimska propaganda obdala še s sijajem heroike. Ker pa režimski aparat potvarja dejstva in poneumlja nove generacije tudi še po smrti svojega tolovajskega poglavarja izza tistih let in očitno ne misli odnehati, smo se končno po težkih duševnih bojih odločili, da kopiramo vsaj nekaj fotografskih negativov ki bodo nekoč šli v muzej slovenske Svobode, in jih damo kot zgodovinski dokument režimove sramote, ki ne bo nikoli umrla, na naslovno stran naše revije. — Spričo teh dokumentov se namreč razblinjuje v nič vse režimove mistifikacije o Sv. Urhu in vse druge laži o grozodejstvih domobrancev, ki jih brez teh partizanskih zlodejstev sploh nikoli ne bi bilo!

Četudi bi vse te mistifikacije in laži bile resnične, ne bi nikdar mogle biti zadosti pravična odmena samo za to dokumentirano zlodejstvo, ko za stotine sličnih grozot itak ni drugega dokaza kot spomin preživelih, ki ga bodo iz roda v rod presajali našim zanamcem v svarilo. — Naše bralce in vso svetovno javnost prosimo, da s tega stališča presojajo našo težko odločitev.

POPRAVKI: — Ker naši staveci in korektor, ki smo ga kljub temu že potegnili za ušesa, niso poliglotti, se je v angleški in nemški tekst spomenice, ki jo je gen. Leon Rupnik poslal angleškemu poveljniku divizije v Millstatu gen. R. K. Arbuthnotu in ki smo jo objavili na straneh 62—68 št. 3-4/1980 naše revije, seveda vrinilo nekaj tiskovnih napak, ki naj jih naši bralci in zgodovinar spregledajo. Z naše strani pa smo dolžni popraviti vsaj naslova v angleščini in nemščini, ki se pravilno glasita: V angleščini (str. 63, 7. vrsta od zgoraj) pravilno „Address“ in ne „Adress“, v nemščini (str. 64, 13. vrsta od spodaj) pa „Vortrag“ namesto „Vertrag“. — In da ne bo še kakšne „resne besede“ tudi zaradi tega, smo dolžni opozoriti da se je stavcu izmuznila ena vrsta teksta, tako da se stavek, ki se prične v 17. vrsti od spodaj na str. 96 števil 3-4/1980 objavljenega komentarja „Sama sta si odgovorila“, pravilno glasi: Kot svobodni zdomci pa imamo ne samo pravico, ampak tudi dolžnost, da o njegovih (ne)delih javno govorimo „ne samo z zabavljanjem, ampak tudi s konkretnimi predlogi za izboljšanje“ (n. pr. njegovo stališče do slovenskih domobrancev in njihovega organizatorja in vrhovnega poveljnika gen. Leona Rupnika vsa leta našega zdomstva!). — Hvala.

Prof. N. F.: — Zakaj se nam ne oglašate bolj pogosto? Vaši odločni, načelno jasni prispevki so nam vedno dobrodošli. — Hvala in borčevske pozdrave!

DAROVALI SO

(Od 1. 3. 1981 do 15. 4. 1981)

ZA ZAVETIŠČE:

(v pesih)

Tomaževič Lovro - Franc	200.000
Erhovec Ela	10.000
Logar Vinko	26.000
Šabič Branko	26.000
Ana M. Šabič	26.000
Msgr. Novak France	12.000
Amon Marjan	52.000
Avguštin Franc	4.000
Rev. Malenšek Janez	100.000

ZA GRADNJO:

Matevžič Janez	300.000
N. N., Zavetišče	4.000.000
V spomin na pok. šuštaršičevo mamo:	
Slomškov dom	50.000
Prof. Rakovec K., družina	30.000
Šušteršič Janez	50.000
V spomin na pok. mamo Samsa:	
Žgajnar Jože	50.000
V spomin na pok. Viktorja Gliha:	
Inž. Matičič Anton-Lina	50.000
	(v dol.)
Valant Tončka, Kanada	20

TISKOVNI SKLAD TABOR:

	(v pesih)		
Dolenc Vencelj	10.000	Merc Rudy	3
Oblak Franc	10.000	Kosmač Ivan	10
Fajfar Ivan	45.000	Zajec Milan	5
N. N., Miramar	10.000	Zupančič Polde	6
N. N., Argentina	60.000	Bizjak Jože	13
N. N., V. Ballester	60.000	N. N.	3
Šušteršič Ratko	20.000	Longar Albin	8
	(v dol.)	Lovko France	3
Dejak France, ZDA.....	20	Petrovič John	3
Vombergar Mirko	2	Dolinar Milan	10
Rupnik Frank	2	N. N., Kanada	8
Stepec Slavko	2	V spomin na pok. Dr. Valentina	
Medved Izidor	3	Meršola:	
Gregorich Luis	6	Dejak France, ZDA	20
		Zajec Milan	10
		N. N.	1
		Štrukelj France	3

V S E B I N A

1945 — Mayo — 1981	98
1945 — Maj — 1981	99
† Primarij dr. Valentin Meršol	100
Odslovljen delavec	101
Novi mariborski škof (T. S.)	110
Sedemnajst let potem (N. F.)	112
Pridi v nočeh (Dimitrij O. Jeruc)	116
Sanje (Dimitrij O. Jeruc)	116
Odmev iz Dolomitov (Dobrovčan)	117
Mnenja in vrenja	125
Iz društev	127
Boj proti laži in goljufiji	128
Naši mrtvi	132
Jože Javoršek — samotni jezdec	133
Iz pisem	142
Za beležnico	143
Na uredniški mizi	144
Darovali so	III

Correo
Argentino
Sucursal
J. L. Suárez
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
 Cencesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
 Cencesión Nº 2619